

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Anni Hyytiä

Rahapuheen diskursiivinen rakentuminen ilmastoviisaan asumisen verkkokeskusteluissa

Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö
Markkinoinnin Pro gradu -tutkielma
Markkinoinnin johtamisen maisteriohjelma

Vaasa 2025

VAASAN YLIOPISTO**Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Anni Hyytiä		
Tutkielman nimi:	Rahapuheen diskursiivinen rakentuminen ilmastoviisaan asumisen verkkokeskusteluissa		
Tutkinto:	Kauppätieteiden maisteri		
Oppiaine:	Markkinoinnin johtamisen maisteriohjelma		
Työn ohjaaja:	Henna Syrjälä		
Valmistumisvuosi:	2025	Sivumäärä:	66

TIIVISTELMÄ:

Raha on keskustelukulttuurissamme edelleen aiheena tabu, vaikka rahaan liittyvä diskurssi on vähitellen kasvanut. Samanaikaisesti vastuullisen kuluttamisen teemat ovat nousseet keskiöön sekä ilmastonmuutoksen että kestävän kehityksen tavoitteiden myötä. Keskustelu rahan roolista osana vastuullista kuluttamista on kuitenkin jäänyt taka-alalle. Tutkimus pyrkii valottamaan rahapuheen roolia osana vastuullista kuluttamista, sillä puhe rahasta vaikuttaa siihen, miten rahankäyttöön suhtaudutaan, miten kulutetaan ja millaisena raha nähdään osana vastuullista kuluttamista.

Tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella, miten raha rakentuu osaksi ilmastoviisaan asumisen verkkokeskusteluja. Aineistona toimii Decarbon-Home- hankkeen keräämät vuosille 2018–2022 sijoittuvat Vauva.fi:n verkkokeskustelut, jotka käsittelevät ilmastoviisasta asumista. Tutkimus pohjautuu sosiaalisen konstruktionismin tieteenfilosofiseen suuntaukseen ja siihen sisältyvään diskurssianalyysin tutkimusmenetelmään. Diskurssianalyysin avulla voidaan syvällisemmin ymmärtää, miten suomalaiset puhuvat rahasta ja minkälaisia merkityksiä puhe rahasta paljastaa.

Tutkimuksen ensimmäisenä tavoitteena on rakentaa tutkimusta ohjaava teoreettinen viitekehys, jonka avulla pyritään ymmärtämään, miten rahapuhe rakentuu sosiaalisesti ja kulttuurisesti suhteessa vastuullisen kuluttamiseen. Tavoitteeseen vastataan tarkastelemalla ensin vastuullisen kuluttamisen määritelmään ja siihen liittyvää ilmastoviisasta asumista. Tämän jälkeen syvennytään verkkokeskusteluiden rooliin tutkimuskohteena ja lopuksi rahapuhetta analysoidaan sosiaalisena ja kulttuurisena ilmiönä rahan sosiaalisten merkitysten ja suomalaisten kulutuseetosten näkökulmasta.

Tutkimuksen toisena tavoitteena on tunnistaa ilmastoviisaan asumisen verkkokeskusteluista rahadiskursseja. Verkkokeskusteluista tunnistettiin kolme erilaista rahadiskurssia; rationaalisuuden diskurssi, eriarvoisuuden diskurssi ja oikeudenmukaisuuden diskurssi. Diskurssit kuvailevat sitä, miten suomalaiset kuluttajat puhuvat rahasta, minkälaisia merkityksiä rahaan liitetään sekä miten raha rakentaa näkemyksiä vastuullisesta kuluttamisesta.

Tutkimuksen kolmantena tavoitteena on tarkastella tunnistettujen rahadiskurssien suhteita. Tavoitteen tarkoituksena on ymmärtää rahadiskurssien välisiä suhteita ja tarkastella niitä teorian valossa. Rahadiskurssien suhteiden tarkastelussa diskurssien huomattiin suhtautuvan eri tavoin sekä vastuullisuuteen että yleisesti näkemykseen hyvästä elämästä.

AVAINSANAT: Rahadiskurssi, rahan kulutustutkimus, ilmastoviisaus, vastuullinen kuluttaminen, verkkokeskustelut, diskurssianalyysi

Sisällys

1	Johdanto	6
1.1	Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet	8
1.2	Tutkimusote	9
1.3	Tutkimuksen rakenne	9
2	Rahapuhe osana ilmastoviisasta asumista	12
2.1	Vastuullinen kuluttaminen ja ilmastoviisas asuminen	12
2.1.1	Vastuullisen kuluttamisen määritelmä	12
2.1.2	Ilmastoviisas asuminen	14
2.2	Vastuullinen kuluttaminen verkkokeskusteluiden ilmiönä	16
2.3	Rahapuhe sosiaalisena ja kulttuurisena ilmiönä	19
2.3.1	Rahan sosiaaliset merkitykset	20
2.3.2	Suomalaiset kulutuseetokset rahapuheen taustalla	21
2.4	Teoreettinen viitekehys rahapuheen rakentumisesta ilmastoviisaan asumisen verkkokeskusteluissa	24
3	Metodologia	27
3.1	Laadullinen tutkimus ja sosiaalinen konstruktivismi	27
3.2	Diskurssianalyysi	28
3.3	Aineiston keruu ja analysointi	30
3.4	Tutkimuksen luotettavuuden arviointi	31
4	Rahapuheen diskurssit ilmastoviisaan asumisen keskusteluissa	35
4.1	Ilmastoviisaan asumisen keskusteluiden rahadiskurssit	35
4.1.1	Rationaalisuuden diskurssi	36
4.1.2	Eriarvoisuuden diskurssi	40
4.1.3	Oikeudenmukaisuuden diskurssi	46
4.2	Rahadiskurssien suhteet	51
4.2.1	Näkemykset hyvästä elämästä	52
4.2.2	Suhde vastuullisuuteen	54
5	Johtopäätökset	56

5.1	Keskeisimmät tulokset	56
5.2	Yhteiskunnalliset suositukset	57
5.3	Tutkimuksen rajoitteet	58
5.4	Jatkotutkimusehdotukset	59
	Lähteet	60
	Liitteet	65
	Liite 1. Aineiston keskustelut taulukoituna	65

Kuviot

Kuvio 1. Tutkimuksen rakenne	10
Kuvio 2. Suomalaiset kulutuseetokset	22
Kuvio 3. Teoreettinen viitekehys kuviona	25
Kuvio 4. Diskurssien suhteet	52

Taulukot

Taulukko 1. Diskurssien nimet ja sävyt	35
--	----

1 Johdanto

Rahasta puhuminen nähdään edelleen tabumaisena puheenaiheena (Mattila, 2023). Rahasta pitäisi kuitenkin puhua enemmän, sillä raha vaikuttaa siihen, miten, milloin ja missä kulutamme. Raha voidaan erilaisissa tilanteissa nähdä vaihdon välineenä, varallisuuden esittäjänä, ostovoiman mittarina sekä sosiaalisena funktiona (Jouzi, 2024, s. 2). Rahan sosiaalisesta luonteesta kertoo se, että raha myös rakentuu osaksi sosiaalisia rakenteita, ja vaikuttaa siihen, miten ihmiset ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Vuorovaikutuksellisuuden lisäksi käsitykset rahasta vaihtelevat ja ovat kytköksissä ihmisten toimintaa ohjaaviin henkilökohtaisiin tavoitteisiin ja ihanteisiin. (Wennerlind, 2001, s. 557.) Rahan monen eri roolin takia on olennaista ymmärtää rahan merkitystä kuluttajien keskuudessa ja tarkastella, millä tavoin rahasta puhutaan sekä miten rahaan liitettävät merkityserot vaikuttavat kulutuspäätöksiemme taustalla.

Vastuullisen kuluttamisen ja erityisesti ilmastoviisaan asumisen näkökulmasta rahapuheen tutkimusta on suhteellisen vähän. Sen sijaan rahapuheen roolia on tutkittu aikaisemmin esimerkiksi perheen ja parisuhteen näkökulmasta (Atwood, 2012; Romo 2011), diskurssianalyysin avulla vähävaraisuuden näkökulmasta (Syrjälä, 2014) ja vastuullisen kuluttamisen tutkimuksessa rahan merkitystä on tutkittu muun muassa asenteiden näkökulmasta (Koruk & Mandrik, 2024). Lisäksi rahapuhetta sivuavia tutkimusaiheita ovat olleet esimerkiksi erilaisten kulutuseetosten vaikutus käsityksiin kuluttamisesta ja rahasta (Autio ja muut, 2010; Huttunen & Autio, 2009). Koska tutkimusta vastuullisen kuluttamisen ja erityisesti ilmastoviisaan asumisen näkökulmasta on vähän, jää avoimeksi kysymys siitä, millä tavalla raha nähdään osana vastuullista kuluttamista, ja millä tavoin rahapuhe rakentuu ilmastoviisaudesta puhuttaessa. Tässä tutkimuksessa rahapuhe kattaa puheen rahan kuluttamisesta, säästämisestä ja tuhlaamisesta sekä puheen rahan erilaisista käyttökohteista ja taloudellisesta suunnittelusta. Rahapuhetta tarkastellaan suhteessa suomalaiseen kulttuuriin ja käsityksiin vastuullisesta kuluttamisesta.

Schanesin ja muiden (2016) mukaan arjen kuluttamisen liittyvät toimet ja käytännöt vaikuttavat ympäristöön. Erityisesti asumisella ja siihen sisältyvillä kulutusvalinnoilla on suuri merkitys ympäristöön vaikuttavan kuluttamisen näkökulmasta, sillä asumisella on suuri vaikutus ihmisen hiilijalanjälkeen. Asumisen energiakäyttöä, huoltoja sekä vuosikorjauksia tarkastelleen tutkimuksen mukaan näistä aiheutuneet päästöt olivat 29 % kotitalouksien hiilijalanjäljestä (Valtioneuvosto, 2023, s. 31). Asumisesta aiheutuvien päästöjen merkittävästä roolista kertoo myös se, että lähes puolet pääkaupunkiseudun suorista kasvihuonepäästöistä on asumisesta aiheutuvaa (HSY, 2017, s. 17). Asumisen merkittävän ympäristövaikutuksen takia rahapuhetta tarkastellaankin tästä syystä asumisen näkökulmasta.

Rahapuheen tutkiminen kielenkäytön näkökulmasta on merkityksellistä, sillä kielellä on tärkeä rooli tiedon rakentajana, käytänteiden muuttajana ja vallankäytön välineenä (Pietikäinen & Mäntynen, 2019). Verkkokeskustelualustat toimivat mielenkiintoisena tutkimusalustana juuri tällaiselle kielenkäytön tarkastelulle ja rahapuheen ilmenemisen tutkimiselle, sillä ihmiset käyttävät nykyisin paljon aikaa verkossa. Alustoilla käyttäjien on mahdollista jakaa keskenään ajatuksiaan ja mielipiteitään esimerkiksi poliittisista näkemyksistä ja yhteisistä mielenkiinnonkohteista (Boyd & Ellison, 2007, s. 210). Esimerkiksi Barr (2010, s. 17–20) tunnisti vastuullisesta kuluttamisesta ja rahankäytöstä puhuttaessa keskustelun kytkeytyvän osaksi luokan, politiikan, identiteetin ja tasa-arvon teemoja. Keskustelualustojen tutkiminen on tabumaisen puheenaiheen tarkastelun näkökulmasta tärkeää myös siitä syystä, että aikaisempien tutkimuksien mukaan keskustelualustoille tyypillinen anonyymiteetti mahdollistaa rehellisemmän ja avoimemman keskustelun mielipiteistään verrattaessa tilanteeseen, jossa ihmiset ovat kasvatusten (Joinson, 2001, s. 188). Keskustelualustojen tutkiminen ja puheesta ilmenevien diskurssien tarkastelu antaa mahdollisuuden päästä lähemmäs ihmisten olemiseen ja tekemiseen (Barr, 2010, s. 14).

1.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Tutkimuksen tarkoituksena on tutkia, miten raha rakentuu osaksi ilmastoviisaan asumisen verkkokeskusteluja. Rahapuheeseen syvennyttään tarkastelemalla ilmastoviisasta asumista käsitteleviä Vauva.fi-sivuston verkkokeskusteluja, joiden kautta pyritään ymmärtämään, millä tavalla suomalaiset kuluttajat puhuvat rahasta. Tutkimuksessa hyödynnetään Decarbon-Home-hankkeen yhteydessä kerättyjä verkkokeskusteluaineistoja. Decarbon-Home-hanke keskittyy oikeudenmukaisen asumisen ja rakentamisen edistämiseen, ja pyrkii kehittämään asukaskeskeisiä ratkaisuja ilmastonmuutoksesta ja asuinalueiden eriytymisestä aiheutuviin haasteisiin (Decarbon-Home, 2024). Hankkeen rahoittajana toimii Suomen Akatemian yhteydessä toimiva Strategisen tutkimuksen neuvosto.

Tutkimuksen tarkoituksen toteutumiseen on valittu kolme tavoitetta. Ensimmäisenä tavoitteena on rakentaa tutkimusta ohjaava teoreettinen viitekehys, jonka avulla pyritään ymmärtämään, miten rahapuhe rakentuu sosiaalisesti ja kulttuurisesti suhteessa vastuullisen kuluttamiseen. Teoreettinen viitekehys pohjautuu vastuulliseen kuluttamiseen, ilmastoviisaaseen asumiseen ja rahan kulutustutkimukseen.

Toisena tavoitteena on tunnistaa rahadiskusseja ilmastoviisaan asumisen verkkokeskusteluissa. Tavoitteen avulla pyritään löytämään erilaisista ilmastoviisasta asumista käsittelevistä verkkokeskusteluista rahan liittyviä näkökulmia ja löytää näiden näkökulmien pohjalta rahadiskusseja. Kuten rahapuheen määritelmän yhteydessä tuotiin esille, rahapuhetta tarkastellaan rahan kuluttamisen, säästämisen ja tuhlaamisen sekä rahan erilaisten käyttökohteiden ja taloudellisen suunnittelun näkökulmasta. Rahapuhetta tarkastellaan suhteessa suomalaiseen kulttuuriin ja käsityksiin vastuullisesta kuluttamisesta.

Kolmantena tavoitteena on tarkastella tunnistettujen rahadiskurssien suhteita. Tavoitteen tarkoituksena on ymmärtää rahadiskurssien välisiä suhteita ja tarkastella niitä teorian valossa.

1.2 Tutkimusote

Tutkimuksen tekoa ohjaa laadulliseen tutkimukseen lukeutuva sosiaalisen konstruktionismin tieteenfilosofinen suuntaus. Bergerin (1994) mukaan todellisuus rakentuu sosiaalisesti. Sosiaalisessa konstruktionismissa todellisuuden nähdään rakentuvan jatkuvasti uudelleen päivittäisissä vuorovaikutustilanteissa (Burr, 2005, s. 4). Todellisuutta ei siis nähdä pysyvänä vaan jatkuvasti muuttavana. Sosiaalisessa konstruktionismissa ymmärretään erilaisten näkökulmien moninaisuus ja näiden näkökulmien pohjalta rakentuu todellisuus, joka ottaa uusia muotoja päivittäisissä vuorovaikutustilanteissa (Burr, 2005, s. 6).

Sosiaaliseen konstruktionismiin liittyy vahvasti kielen tarkastelu ja sen sisältämien merkitysten tutkiminen. Tässä tutkimuksessa kielen tutkimista lähestytään diskurssianalyysin avulla, jonka tarkoituksena on löytää erilaisia kielenkäytön kautta syntyviä rahadiskursseja. Tässä tutkimuksessa tutkimusote näkyy siten, että tutkimuskohteena olevien 31:n Vauva.fi-sivuston verkkokeskustelun avulla pyritään ymmärtämään paremmin sitä, miten kuluttajat puhuvat rahasta, ja miten rahapuhe muokkaa ja ylläpitää käsityksiä vastuullisesta kuluttamisesta ja rahankäytöstä. Hirston (2009, s. 73) mukaan tietyssä ajassa rakentuvat diskursiiviset käytännöt muokkaavat sitä, minkä koemme normaaliksi ja hyväksyttäväksi taloudelliseksi toiminnaksi. Lähtökohtana tälle tutkimukselle onkin ajatus siitä, että ilmastoviisasta asumista käsittelevissä keskusteluissa esiintyvät käsitykset vastuullisesta kuluttamisesta ja rahankäytöstä ovat kytköksissä rahapuheen rakentumiseen.

1.3 Tutkimuksen rakenne

Tutkimus jaetaan viiteen lukuun, jotka ovat johdanto, teoria, metodologia, analyysi sekä tulokset ja johtopäätökset. Ensimmäinen luku toimii johdantona, jossa aiheeseen tutustutaan aikaisemman tutkimuksen sekä aiheen ajankohtaisuuden kautta. Osana johdantoa esitetään tutkimuksen tutkimusote, jonka avulla avataan lyhyesti tutkimusta

ohjaavaa lähestymistapaa. Johdanto sisältää myös tutkimuksen tarkoituksen ja tavoitteet sekä tutkimusotteen esittelyn. Tutkimuksen rakenne on kuvattuna Kuviossa 1.

Kuvio 1. Tutkimuksen rakenne

Tutkimuksen toisessa luvussa luodaan teoreettinen viitekehys rahapuheen rakentumisesta. Teoriaosiossa käsitellään vastuullisen kuluttamisen, ilmastoviisaan asumisen ja rahan kulutustutkimuksen teoriaa, minkä avulla voidaan paremmin ymmärtää tutkimuksen teoreettisia lähtökohtia.

Kolmannessa luvussa avataan tutkimuksen metodologiaa. Luvussa käsitellään tutkimuksessa käytettävää aineistoa, tarkastellaan laadullista tutkimusta ja analyysia ohjaavaa diskurssianalyysia ja lopulta perehdytään tutkimuksen luotettavuuden arviointiin. Neljäs luku sisältää tutkimuksen analyysiosion, jossa teoreettisen viitekehysten sekä diskurssianalyysin avulla aineistoa analysoidaan ja pyritään löytämään vastaamaan tutkimukselle asetettuihin tavoitteisiin.

Tutkimuksen viimeinen luku sisältää tutkimuksen kannalta keskeisimmät tulokset sekä johtopäätökset. Viimeisessä luvussa käsitellään myös tutkimuksen hyödynnettävyyttä

tulevaisuudessa, tarkastellaan tutkimuksen rajoituksia sekä esitetään jatkotutkimusehdotukset.

2 Rahapuhe osana ilmastoviisasta asumista

Tässä luvussa syvennyttään vastuullisen kuluttamisen määritelmään, ilmastoviisaaseen asumiseen, verkkokeskusteluiden merkitykseen osana vastuullisuuskäsityksien muodostumista sekä rahapuheeseen sosiaalisena ja kulttuurisena ilmiönä. Jotta voidaan ymmärtää, miten rahadiskurssit rakentuvat ilmastoviisaan asumisen keskusteluissa, on tärkeää ymmärtää tarkemmin vastuullisuuteen liitettäviä käsityksiä ja niiden muodostumista ohjaavia ilmiöitä. Tämän jälkeen keskitytään tarkemmin rahapuheen muodostumiseen suhteessa sosiaaliseen ja kulttuuriseen ympäristöön. Lopuksi teoriassa esitellyt asiat kootaan yhteen ja esitetään tutkimuksen teoreettinen viitekehys kuviona.

2.1 Vastuullinen kuluttaminen ja ilmastoviisas asuminen

Ilmastonmuutos vaikuttaa merkittävästi ihmisten arkeen nyt ja tulevaisuudessa. Ihminen kiihdyttää toiminnallaan maapallon lämpenemistä aiheuttaen niin ympäristöllisiä, sosiaalisia kuin liiketoiminnallisia uhkia (Euroopan komissio, 2024). Ilmastonmuutoksen hidastamiseksi on tehty monenlaisia erilaisia toimia, joilla pyritään rakentamaan kestävämpää tulevaisuutta. Yksi näistä toimista on YK:n Agenda 30-ohjelma, jonka avulla YK-jäsenmaat pyrkivät kestävä kehityksen toimintaohjelman mukaisesti saavuttamaan yhteisesti asetettuja ilmastotavoitteita (Ulkoministeriö, 2024). YK:n listaamiin kestävä kehityksen tavoitteisiin lukeutuu tavoite kestävien kaupunkien ja yhteisöjen rakentamisesta sekä tavoite vastuullisesta kuluttamisesta (Ulkoministeriö, 2024).

2.1.1 Vastuullisen kuluttamisen määritelmä

Vastuullisen kuluttamisen määritelmä on monimutkainen, sillä se voi näkökulmien mukaan saada monia erilaisia merkityksiä. Vastuullisen kuluttamisen käsitteen monimutkaisuutta lisää se, että vastuullista kuluttamista voidaan tarkastella monen eri käsitteen, kuten kestävä kuluttamisen, vähähiilisen kuluttamisen ja vihreän

kuluttamisen kautta. Vastuullinen kuluttaminen voikin näkökulman mukaan saada erilaisia merkityksiä sitä kuvaamaan valitun käsitteen kautta. Vastuullisen kuluttamisen käsitettä on kritisoitu myös esimerkiksi siitä syystä, että käsite yhdistää kaksi toisilleen vastakohtaista käsitettä; vastuullisuuden ja kuluttamisen (Lim, 2017, s. 69). Vastuullista kuluttamista kuvaavien käsitteiden monipuolisuudesta huolimatta vastuullisuutta tarkastellaan tässä tutkimuksessa vastuullisen kuluttamisen käsitteen kautta.

Vastuullisesta kuluttamisesta puhuttaessa nostetaan esiin usein pelkästään vastuullisuuden ympäristöllinen ulottuvuus sen sijaan, että puhuttaisiin myös vastuullisuuden taloudellisesta ja sosiaalisesta ulottuvuudesta (Lim, 2017, s. 70). Limin (2016, s. 234) mukaan ympäristöllinen ulottuvuus keskittyy tarkastelemaan sitä, miten maapallo nähdään rajallisia resursseja sisältävänä paikkana, jolloin vastuullisuudella viitataan näiden rajallisten resurssien ja ekosysteemin säilyttämiseen. Myös Fisk (1973, s. 24) sisällyttää vastuullisen kuluttamisen määritelmäänsä ympäristöllisen ulottuvuuden, jonka mukaan vastuullinen kuluttaminen on kulutusta, joka pyrkii resurssien viisaaseen ja tehokkaaseen hyödyntämiseen. Taloudelliseen ulottuvuuteen voidaan myös sisällyttää resurssien tehokas ja viisas käyttö, sillä tällöin samalla määrällä resursseja tehdään enemmän. Taloudelliseen ulottuvuuteen voidaan toisaalta myös sisällyttää pyrkimys pitkäaikaista hyvinvointia tukevaan taloudellisesti kestävään toimintaan (Balderjahn ja muut, 2013, s. 183). Sosiaalisen ulottuvuuden voidaan nähdä kattavan kulutuksen tarkastelun kulutuksen vaikutuksista niin nykyiseen väestöön kuin tuleviin sukupolviin. Prdendergast ja Tsang (2019, s. 146) puhuvat siitä, miten kuluttajat ovatkin nykyään enenevässä määrin tietoisia kulutuksen sosiaalisista vaikutuksista, ja liittävät kulutukseen myös eettisiä kysymyksiä.

Connolly ja Prothero (2003) laajentavat vastuullisen kuluttamisen käsitettä ja sisällyttävät vastuulliseen kuluttamiseen myös kuluttamiseen liitettävät merkitykset. Connollyn ja Protheron (2008, s. 118) mukaan ympäristöön liittyvät asiat ja käytännöt sisältävät kuluttajille merkityksiä. Kuluttamiseen sisältyy vahvasti ajatus siitä, että konkreettisten tuotteiden sijasta kulutetaan tuotteisiin liitettäviä merkityksiä (Connollyn

ja Protheron, 2003, s. 288). Kuluttajien vastuulliseen kuluttamiseen liittämiä merkityksiä muokkaavat esimerkiksi suhtautuminen tuotteiden ostamiseen ja kierrättämiseen, henkilökohtaiset kokemukset ja erilaiset elämäntyyliä sekä vastuullisen identiteetin ylläpitäminen (Connolly ja Prothero, 2003, s. 280–287). Myös Hobson (2002, s. 97) sisällyttää vastuullisen kuluttamiseen näkemyksen siitä, että vastuullinen kuluttaminen ei ole ainoastaan neutraalien kulutus päätösten tekemistä vaan vastuullisuuskäsityksiä muokkaavat sosiaaliset, poliittiset ja taloudelliset suhteet.

Vastuullinen kuluttaminen voidaan siis edellisten määritelmien perusteella nähdä kuluttamisena, joka kokonaisvaltaisesti huomioi kuluttamisen ympäristöllisen, taloudellisen ja sosiaalisen ulottuvuuden, ja joka perustuu resurssien viisaalle käytölle. Lim (2017, s.70) kiteyttääkin vastuullisen kuluttamisen kuluttamiseksi, joka huomioi nykyisten ja tulevien sukupolvien tarpeet, ei aiheuta peruuttamattomia ympäristöhaittoja, tehostaa resurssien käyttöä sekä parantaa elämänlaatua. Näiden lisäksi vastuullisen kuluttamisen tarkastelussa on oleellista huomioida myös kuluttajien näkemykset vastuullisesta kuluttamisesta.

2.1.2 Ilmastoviisas asuminen

Vastuullisen kuluttamisen määritelmää laajentamaan on tullut myös uusi käsite, ilmastoviisaus. Laitisen ja muiden (2023, s. 36) mukaan ilmastoviisaudelle ei ole vielä tieteellisessä tutkimuksessa vakiintunutta käsitettä. He jatkavat, että ilmastoviisauteen on liitetty ilmastoviisauden lähikäsitteitä kuten ilmastoystävällisyys, ilmasto-orientaatio, vähähiilisyys ja ilmastokestävyys. Ilmastoviisaudesta puhuttaessa voidaan tarkasteluun ottaa myös ilmastoviisaan asumisen käsite. Laitisen ja muiden (2023, s. 48) tekemän kuluttajiin kohdistuneen tutkimuksen mukaan kuluttajat käsittävät ilmastoviisaan asumisen sisältävän erilaisia arjen käytäntöjä, jotka sisältävät kulutus päätöksiä energialähteeseen, veden ja tavaroiden kuluttamiseen, kierrättämiseen ja jakamiseen liittyen.

Valtioneuvoston (2023, s. 31) tekemän raportin mukaan asumisen hiilijalanjäljen tarkasteluun voidaan ottaa asumisen energiakäytön, huolto- ja vuosikorjausten sekä kodin tavaroiden ja palveluiden muodostama kokonaisuus. Asumisen hiilijalanjäljen pienentämisessä merkityksellisessä asemassa on energiakäytön päästöjen vähentäminen (Valtioneuvosto, 2023, s. 31). Energiankulutukseen vaikuttavat muun muassa suuri asuinpinta-ala, rakennusten energiatehokkuus, lämmitysjärjestelmät sekä asumiseen liittyvät energiankulutuksen käyttötavat (Valtioneuvosto, 2023, s. 32). Koska asuminen on merkityksellisessä roolissa kuluttajien energiankäytön vähentämisessä, on sen tarkastelu osana myös vastuullista kuluttamista oleellista.

Hobson (2002) tarkastelee tutkimuksessaan vastuullista kuluttamista ja kestävää tapaa elää yksilöä laajemmalla tasolla. Kestävä tapa elää ei ole pelkästään tuotteiden kuluttamista vaan se ottaa huomioon myös sosiaaliset ja ympäristölliset resurssit, verkostot ja suhteet, jotka keskenään vahvistavat toisiaan ja edistävät kestävästä asumisen toteutumista (Hobson, 2002, s. 105). Myös Lovell (2004, s. 36) kuvailee kestävästä tapaa asua asumiseksi, joka tuottaa keskivertoasumiseen verrattuna korkeampia ympäristöllisiä ja sosiaalisia hyötyjä. Ilmastoviisaaseen asumiseen ei siis sisälly pelkästään kuluttajien kulutustottumusten tarkastelu vaan myös sen sosiaalisen ympäristön tarkastelu, jossa kuluttajat tekevät asumiseen liittyviä valintojaan. Ilmastoviisas asuminen voidaankin nähdä kuluttajien tapana rakentaa arkensa siten, että arjessa tehdyt kulutusvalinnat ovat harkittuja, pitkäikäisiä ja kestäviä, ja jotka perustuvat kestävästä asumista edistävälle resurssien käytölle.

Ilmastoviisaan asumisen vähähiilisyden näkökulmasta tarkasteltuna on paljon tapoja, joita kotitaloudet voivat tehdä energiaa säästääkseen. Schanes ja muut (2016) nostavat tutkimuksessaan esille, että vähähiilistä elämää elääkseen kuluttajat voivat omalla kulutuskäytöksellään edesauttaa vähähiilisemmän elämän toteutumista. Kuluttajat voivat esimerkiksi tuotteiden hankinnan, käytön ja hävittämisen vaiheissa tehdä vähähiilisiä valintoja. Näihin valintoihin liittyy muun muassa asuintilan pienentäminen, energiaa säästävien tuotteiden käyttäminen, tuotteiden uusiokäyttö sekä tuotteiden

korjaaminen. Schanes ja muut (2016) kuitenkin huomauttavat, että myös kontekstin huomioiminen on oleellista kuluttajien vähähiilisiä kulutusvalintoja tarkastellessa, sillä myös se vaikuttaa valintojen taustalla. Erilaisia tilanteita ymmärtämällä voidaan myös paremmin ymmärtää kestävien valintojen tekemistä edesauttavia ja estäviä tekijöitä (Schanes ja muut, 2016). Tästä syystä on tärkeää tarkastella ilmastoviisaan asumisen toteutumista aina kontekstisidonnaisesti ja pyrkiä ymmärtämään, miten konteksti ja muut tekijät vaikuttavat kuluttajien tekemiin valintoihin.

2.2 Vastuullinen kuluttaminen verkkokeskusteluiden ilmiönä

Teknologia on nykyisin vahvasti läsnä arkipäiväisessä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja teknologisessa ympäristössä tapahtuva vuorovaikutus vaikuttaa sosiaaliseen järjestykseen ja vuorovaikutukseen (Arminen, 2016, s. 178). Verkossa tapahtuva vuorovaikutus on myös muuttanut tapoja, joilla luomme yhteyksiä toisiin ja miten sosiaalisessa vuorovaikutuksessa syntyvät diskurssit rakentuvat (Barr, 2010, s. 14). Verkossa tapahtuva tutkimus mahdollistaa aikaan ja paikkaan liittyvien rajoitteiden ylittämisen (Mann & Stewart, 2000). Tutkimuskohteesta voi täten saada helposti tietoa, kun tiedonsaamiseksi ei ole aikaan tai paikkaan sidottuja rajoitteita. Mann ja Stewart (2000, s. 85) jatkavat, että erityisesti keskustelu- ja diskurssianalyyysiin keskittyvät tutkimukset voivat hyötyä verkossa ilmenevän jokapäiväisen keskustelun tarkastelusta, kun tutkija voi niin sanotusti piileskellä ja samanaikaisesti tarkastella jokapäiväistä keskustelua ja sen sisältämiä merkityksiä. Verkkokeskustelut tarjoavat mahdollisuuden seurata keskustelijoiden kommenttien sisältämiä merkityksiä jokapäiväisen puheen kautta.

Verkkokeskustelujen käytölle tutkimuskohteena on aikaisemmassa tutkimuksessa nostettu sekä positiivisia että negatiivisia näkökulmia. Verkkokeskustelualustoilla käyttäjät voivat jakaa keskenään ajatuksia yhteisistä mielenkiinnon kohteista. Esimerkiksi Vauva.fi:n kaltaiset verkkokeskustelualustat antavat käyttäjätunnuksen haltijalle mahdollisuuden aloittaa anonyymisti uuden keskustelun valitsemallaan aiheella, johon

muut alustan käyttäjät voivat osallistua kommentoimalla alkuperäistä viestiä. Berg (2016, s. 38) on todennut artikkelissaan Samuelin (2004) tutkimukseen viitaten anonymiteetin mahdollistavan itse keskustelun aiheeseen keskittymisen sen sijaan, että keskityttäisiin siihen, kuka asian sanoo. Anonymiteetti voi siis tarjota syvällisemmän näkemyksen siitä, miten jostakin asiasta puhutaan, kun itse puhujat eivät ole tunnistettavissa. Berg (2016, s. 38) jatkaa, että anonymiteetin negatiivisena puolena on kuitenkin se, että keskustelun sävy voi helposti olla epäkohteliaampaa anonymiteetin estäessä tuomitukseksi tulemisen.

Samanaikaisesti, kun kiinnostus uudenlaisiin verkossa tapahtuviin kommunikaatiotapoihin on kasvanut tutkimuskohteena, on myös kiinnostus ympäristöä ja vastuullisuutta käsitteleviin aiheisiin kasvanut. Haider (2016, s.488) näkee tiedon rakentumisen linkittyvän tiiviisti jokapäiväisen arjen toimintoihin, kuten sosiaalisen median käyttöön, ja tätä kautta se, miten vastuullisuudesta puhutaan sosiaalisessa mediassa, muokkaa ja merkityksellistää käsityksiä vastuullisuudesta. Kun ihmiset dokumentoivat vastuullisemman elämän käytäntöjä sosiaalisessa mediassa ja keskustelufoorumeilla, he samanaikaisesti tuottavat tietoa siitä, minkälaista käyttäytymistä pidetään vastuullisena (Haider, 2016, s.477).

Osana verkossa tapahtuvan vastuullisuuskäsityksiä muokkaavan toiminnan ymmärtämisessä on vastuullisen kuluttamisen taustalla vallitsevien ilmiöiden ymmärtäminen. Nykyinen käsityksemme vastuullisesta kuluttamisesta kytkeytyy tiiviisti kestäväen kehityksen diskursseihin, jolloin kuluttamista tarkastellaan siitä näkökulmasta, minkälaisia ympäristöllisiä vaikutuksia se tuottaa (Connolly & Prothero, 2008, s. 119). Vastuulliseen kuluttamiseen sisältyy myös monia muita diskursseja, jotka ovat muokkaamassa käsityksiä vastuullisesta kuluttamisesta. Ymmärtämällä vastuullisen kuluttamisen diskursseja paremmin, on mahdollista ymmärtää itse kuluttamista ja rahankäyttöä ohjaavia ilmiöitä. Kuten jo aikaisemmin on tuotu esille, kielellä on käytäntönä sosiaalista todellisuutta rakentava, uusintava ja muuntava rooli (Jokinen ja muut, 1993, s. 18). Tästä syystä se, miten vastuullisesta kuluttamisesta puhutaan edistää ymmärrystä vastuullisen kuluttamisen diskurssien taustalla olevia ilmiöitä. Vastuullisen

kuluttamisen diskurssien avulla on tarkoitus ymmärtää niin kuluttamista kuin rahankäyttöä ohjaavia ilmiöitä paremmin ja ymmärtää kuluttamista itsessään laajemmasta näkökulmasta. Jos kuluttamista tarkastellaan ainoastaan käytännöllisyyttä ja hyödyllisyyttä korostavasta ekonomistisesta näkökulmasta, se rajoittaa vastuullisen kuluttamisen käsityksien taustalla olevien ilmiöiden ymmärtämistä (Connolly ja Prothero, 2003, s. 278).

Cooper ja muut (2012) ovat tutkineet, miten verkkoympäristössä muodostuvat vastuullisen kuluttamisen diskurssit tuovat esiin näkökulmia itse kuluttamisesta, vastuullisuudesta ja elämäntyylistä. Cooper ja muut (2012, s. 115) tunnistivat keskustelijoiden argumentoivan vastuullisuutta ja kuluttamista laajempien teemojen kautta. Vastuullisuuteen ja kuluttamiseen sisällytettiin näkökulmia liittyen muun muassa keskustelijoiden poliittisiin kantoihin, luokkaan ja sosiaaliseen identiteettiin. Esimerkiksi Cooperin ja muiden (2012, s. 106) mukaan ympäristönsuojelu nähtiin keskiluokkaisena ideologiana, joka syntyy arvoista ja käytännöistä, jotka muokkautuivat keskiluokkaisista intresseistä. Vastuullisuuden nähtiin olevan kytköksissä varakkaampaan elämään, ja tästä syystä kaikilla ei ole samanlaisia mahdollisuuksia toteuttaa vastuullisuutta (Cooper ja muut, 2012, s.107). Myös Barr (2010, s. 17–20) on tunnistanut vastuullisuuden ja kuluttamisen olevan kytköksissä laajempiin teemoihin, jotka liittyvät muun muassa poliittisiin kysymyksiin, identiteettipoliitikkaan, tasa-arvoon ja eettisyyteen.

Vastuulliseen kuluttamiseen on liitetty myös näkemykset hyvästä elämästä ja oikeanlaisesta tavasta toteuttaa vastuullista elämäntapaa. Hyvän elämän nähtiin yhtäältä sisältävän kuluttamista, nautintoa, iloa, palkintoja ja haluja. Toisaalta hyvään elämään liitettiin näkökulmia rajoittamiseen, moraalisuuteen ja toisista huolehtimiseen. Hyvästä elämästä keskusteltiin myös siitä näkökulmasta kenellä on pääsy ja oikeus hyvään elämään. (Cooper ja muut, 2012, s.110). Keskusteluihin liittyi vahvasti erilaiset sosiaaliset ja moraaliset teemat, joiden perusteella erilaisia tapoja toteuttaa vastuullisuutta joko katsottiin hyvällä tai paheksuttiin (Barr, 2010, s. 18–19; Cooper ja muut, 2012, s. 115). Näkökulmat vastuullisen elämäntavan toteuttamiseen liittyivät

muun muassa siihen, minkälaiset elämäntapamuutokset ovat tarpeellisia ja minkälaiset muutokset ovat kulutusta ihannoivassa ja tavoittelevassa yhteiskunnassa mahdollisia. Vastuullisen kuluttamisen toteutuminen jakaa mielipiteitä myös siinä suhteessa, että kuinka tehokkaita yksilön valinnat ovat sekä kuinka suuri rooli yksilöllä ylipäättään on vastuullisuuden toteutumisessa (Barr, 2010, s. 19; Connolly ja Prothero, 2008, s. 141).

Osaksi vastuullisen kuluttamisen diskurssien muovautumista voidaan ottaa myös länsimaisen kulutusfilosofian vaikutus. Connollyn ja Protheron (2003, s. 288) mukaan kuluttajien käsityksiä kuluttamisesta ja vastuullisuudesta on muokkaamassa tavaradiskurssi (commodity discourse). Tavaradiskurssilla he viittaavat siihen, miten länsimainen kulutusta ihannoiva kulutusfilosofia muokkaa niitä merkityksiä, joita kuluttajat liittävät kuluttamiseen. He jatkavat, että kuluttaminen nähdään ideaalisen ja onnellisen elämän tuojana, kun taas kuluttamatta jättäminen jättää kuluttajan jostakin ulkopuolelle. Länsimaisen kulutustyylin merkitystä on korostanut myös Barr (2020, s. 20), jonka tutkimuksessa huomattiin osan ihmisistä ajattelevan siten, ettei länsimaissa vallitsevan kulutustyylin takia vastuullisuuden toteutuminen olisi edes mahdollista.

2.3 Rahapuhe sosiaalisena ja kulttuurisena ilmiönä

Rahaa voidaan tarkastella tieteenalasta ja näkökulmasta riippuen monella erilaisella tavalla. Tässä tutkimuksessa rahaa ja kuluttajien rahapuheen muodostumista tarkastellaan sosiaalisen konstruktionismiin pohjautuen siten, että rahalle annetut merkitykset ja tätä kautta myös tavat puhua rahasta rakentuvat ja muokkautuvat sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Seuraavaksi tarkastellaan sitä, miten raha voi saada sosiaalisesti erilaisia merkityksiä, ja miten suomalainen kulutuseetos muokkaa Suomessa kuluttajien käsityksiä rahasta.

2.3.1 Rahan sosiaaliset merkitykset

Raha on vanha keksintö, jolle on aikakauden mukaan annettu erilaisia merkityksiä. Raha on nähty rikkauden mittana ja nykyään raha nähdään enenevässä määrin yleisenä arvon symbolina. (Ilmonen, 2007, s. 142.) Raha onkin saavuttanut yhteiskunnassamme taloudellisen arvonsa lisäksi instituutionomaisen aseman (Jouzi ja muut, 2024, s. 2). Jouzi ja muut (2024) sisällyttävät rahan roolin tarkasteluun tutkimuksen rahasta vaihdon välineenä, rahasta varallisuuden esittäjänä, rahasta ostovoiman mittarina sekä sen roolin erilaisissa sosiaalisissa funktioissa. Kallisen ja Ruckensteinin (2009, s.14) mukaan raha voidaan liittää myös laajempiin kysymyksiin esimerkiksi arvosta, vallasta ja identiteetistä. Ilmonen (2007, s. 141) näkee, että raha on itsessään tavara, joka kiertää markkinoilla kulutustavaran vastikkeena.

Rahankäyttöä ohjailevat kulttuuriset ja sosiaaliset rakenteet (Zelizer, 1997, s. 18; Ilmonen, 2007, s. 166). Ilmonen (2007) jatkaa, että nämä vaikuttavat siihen, miten, missä ja milloin käytämme rahaa. Koska rahankäyttöön liitetään erilaisia merkityksiä, perustellaan merkitysten avulla myös rahan oikeanlaista ja vääränlaista käyttöä. Tästä syystä erilaiset käsitykset rahankäytöstä voivat aiheuttaa esimerkiksi vihaisia tai järkyttyneitä tunnereaktioita. (Zelizer, 1997, s. 19.) Rahankäytöstä voidaan puhua myös kielellisten ilmaisujen avulla eri tavoin. Rahasta voidaan puhua esimerkiksi puhtaana, likaisena tai helppona rahana (Zelizer, 2011, s. 90). Zelizer (2011) jatkaa, että edellä mainitut tavat puhua rahasta luovat rahan käytölle erilaisia moraalisia kategorioita. Puheen avulla voidaan tarkastella myös rahalle annettuja rooleja. Esimerkiksi Syrjälä ja muut (2014, s. 167–170) tunnistivat vähävaraisten kuluttajien rahapuhetta tarkastellessa, miten tekojen ja puheen kautta rahalle annetaan erilaisia sosiaalisia merkityksiä. He korostavat sitä, miten vähävaraisten puheesta paljastui, että raha nähtiin sekä voimaannuttavana että puutteellisuuden kokemusta ylläpitävänä tekijänä.

Rahan sosiaalisesta luonteesta kertoo myös se, että ihmiset käyttävät rahaa muokatakseen, muuttaakseen ja määritelläkseen suhdettaan muihin (Zelizer, 2011, s.89). Zelizer (1997, s. 18) puhuu rahan saamista erilaisista sosiaalisista käyttötarkoituksista

rahan korvamerkitsemisenä. Rahan korvamerkitsemisellä tarkoitetaan sitä, että rahan nähdään saavan tilanteen mukaan erilaisia merkityksiä eri ihmisille, ja näiden merkityserojen pohjalta rahaa korvamerkintään eri käyttötarkoituksiin. Rahan voidaan nähdä muun muassa ylläpitävän ihmissuhteita, vahvistavan statusta, ylläpitävän epätas-arvoa ja kontrolloivan ihmissuhteita (Zelizer, 1997, s. 26–29). Zelizer (1997) jatkaa, että rahankäytön korvamerkitsemiseen sisältyy erilaisia tekniikoita, joilla rahankäyttöä jaetaan eri käyttötarkoituksiin. Näihin tekniikoihin sisältyvät esimerkiksi rahankäytön rajoittaminen ja erilaisiin rahasummiin liitetyt merkitykset. Rahaa voidaan korvamerkitä esimerkiksi riippuen siitä millaisessa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa sitä käytetään.

Rahan saamien sosiaalisten merkityksien takia raha voidaan nähdä voimakkaana ja vuorovaikutuksellisenä tekijänä, joka muokkaa ja ylläpitää ihmisten suhdetta toisiin ja jonka avulla luodaan sosiaalisia sääntöjä rahan käyttämiseksi tilannekohtaisesti. Rahan saamat sosiaaliset merkitykset ovat kytköksissä myös yhteiskuntaan, jossa rahankäyttöä tarkastellaan. Seuraavaksi kuvataan tarkemmin suomalaisessa yhteiskunnassa ilmeneviä kulutuseetoksia, jotka ovat muokkaamassa suomalaisten käsityksiä rahasta.

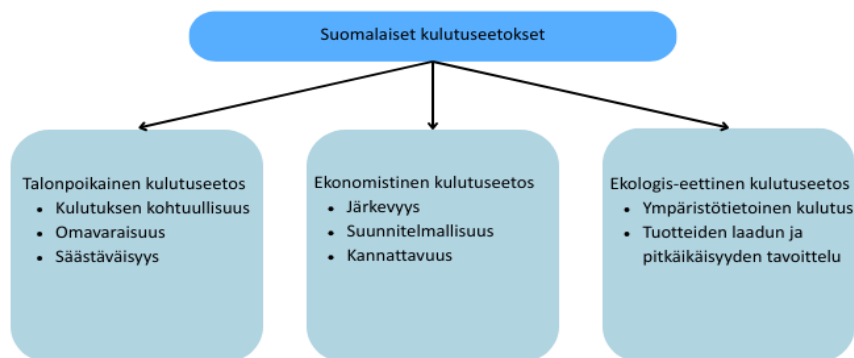
2.3.2 Suomalaiset kulutuseetokset rahapuheen taustalla

Jotta käsityksiä rahasta ja siihen liitettyjä merkityksiä voidaan ymmärtää paremmin, on olennaista ymmärtää rahaa muokkaavaa yhteiskuntaa. Suomalaisen kulutuseetoksen ymmärtäminen auttaa paremmin havainnollistamaan myös suomalaisten kuluttajien käsityksiä rahasta ja niiden merkitystä rahapuheen rakentumisessa.

Yhteisesti jaetulla kulttuurilla ja historialla on vaikutus siihen, millaisena kuluttaminen nähdään ja minkälaiseksi suhtautuminen rahankäyttöön muodostuu missäkin ajassa. Huttusen ja Aution (2009, s.249) mukaan eri aikakausille on tyypillistä erilaisten kulutuseetosten synty, jotka ohjailevat sekä tiedostamattomalla että tiedostetulla tasolla käsityksiä kulutuksesta ja rahankäytöstä. Huttusen ja Aution (2009, s.249) mukaan eetos ymmärretään sekä eettisiä että esteettisiä arvoja ja normeja sisältävänä kulttuurisena

järjestelmänä, joka ohjailee käsitystämme hyvästä ja pahasta kulutuksesta sekä rahankäytöstä. Eetokset muokkaavat myös käsityksiämme oikeanlaisesta elämästä ja toiminnasta (Autio ja muut, 2010, s. 97). Yhteiskunnassa vallitsevat kulutuseetokset rakentavat kuvaa siitä, millaisena oikeanlainen kuluttaminen ja rahankäyttö käsitetään. Kulutuseetos viestii yhteiskunnassa vallitsevasta rahaan ja varallisuuteen liittyvästä arvostuksesta luoden raamit hyvästä ja pahasta rahankäytöstä (Heinonen ja Autio, 2013, s. 46).

Huttunen ja Autio (2009, s. 250–260) ovat tarkastelleet tutkimuksessaan erilaisten suomalaisten kulutuseetosten kehitystä ja niiden näkyvyyttä suomalaisten kuluttajien kertomuksissa. Tutkimuksessa on eroteltavissa säästäväisyyteen ja omavaraisuuteen keskittyvä *talonpoikaiseetos*, taloudellista hyötyä korostava *ekonomistinen kulutuseetos* sekä viimeisimpänä ympäristönäkökulmiin keskittyvä *ekologis-eettinen kulutuseetos*. Suomalaiset kulutuseetokset ja niiden ominaispiirteet on koottu kuvioon 2.

Kuvio 2. Suomalaiset kulutuseetokset

Suomalaisessa kulutuskulttuurissa on vallinnut kulutuksen ja rahankäytön maltillisuus ja kohtuullisuus. Harkitsevuuteen ja järkevyyteen perustuvaa kuluttamista on pidetty suomalaisessa yhteiskunnassa eräänlaisina hyveinä. (Autio ja muut, 2010, s. 111.) Myös Huttusen ja Lammin (2009, s. 97) mukaan kuluttajat nostavat esille omaa

säästäväisyyttä hyveenä, vaikka nyky-yhteiskuntaa voidaankin pitää nautinnonhakuista kulutusta tavoittelevana. Maltillisuutta ja kohtuullisuutta korostava suhtautuminen kuluttamiseen ja rahankäyttöön on liitetty omavaraisuutta ja säästäväisyyttä korostavaan talonpoikaiseetokseen, jonka nähdään edelleen vaikuttavan nyky-yhteiskunnassa muiden eetosten pohjalla (Autio ja muut, 2011, s.97).

1960-luvulla syntynyttä taloudellista hyötyä korostava ekonomistinen kulutuseetos kehittyi vähitellen talonpoikaiseetoksen rinnalle (Autio ja muut, 2010, s. 95). Ekonomistiseen kulutuseetokseen liittyy kuluttamisen järkevyyt, suunnitelmallisuus ja kannattavuus (Autio ja muut, 2010, s. 111–112). Aution ja muiden (2010, s. 103) mukaan ekonomistisen kulutuseetoksen ihmisihanteena toimii suunnitelmallinen ja jokaista ostosta ja investointia tarkasti miettivä kuluttaja. Säästäväisyyttä tavoitellaankin taloudellisten hyötyjen maksimoinnin ja kustannusten minimoinnin näkökulmasta (Huttunen & Lammi, 2009, s. 97–98). Vaikka ekonomistinen kulutuseetos korostaa kuluttamisen tuomia hyötyjä, kulutuseetoksessa on Huttusen ja Aution (2009, s. 255) mukaan nähtävissä myös hedonistisia piirteitä. Säästäväisellä ja suunnitelmallisella rahankäytöllä rahaa saadaan säästöön nautintoa tuovaan kuluttamiseen (Autio ja muut, 2010, s. 255).

Kun tarkastellaan vastuullista kuluttamista ja ilmastoviisasta asumista, huomio kiinnittyy erityisesti ekologis-eettiseen kulutuseetokseen. Ekonomistisen kulutuseetoksen rinnalla ympäristöliikkeen suosion kasvun myötä ympäristötietoiseen kulutukseen keskittyvä ekologis-eettinen kulutuseetos on vahvistunut jo 1980-luvulta lähtien (Huttunen & Autio, 2009, s. 258). Huttusen ja Aution (2009, s. 258) mukaan 2000-luvulle tultaessa kulutusta sävytti hyveeksi muodostunut huoli ympäristöstä, jonka myös nähtiin olevan merkityksellisessä roolissa kuluttamisessa. Ympäristön huomiovan kuluttamisen on mielletty muun muassa sisältävän uusien tuotteiden ostamisen välttelyn, kierrättämisen ja tuotteiden laadukkuuteen ja pitkäaikaisuuteen panostamisen (Huttunen ja Autio, 2009, s. 259). Ekologis-eettinen kulutuseetos korostaa materian sijaan elämän sisällön löytämistä muiden asioiden kautta (Huttunen ja Autio, 2009, s. 260).

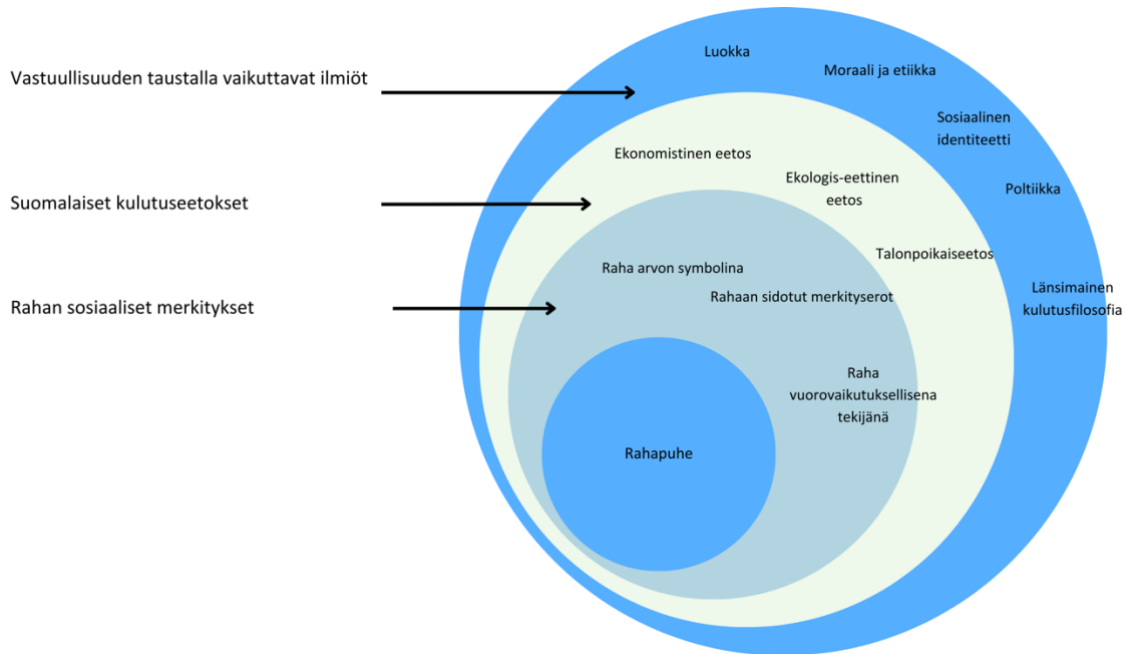
Eetosten nähdään sisältävät keskenään ristiriitaisuuksia, ja eetoksien tuottamat normit kuluttamisesta ja rahankäytöstä voivat saada eetoksesta riippuen ristiriitaisia merkityksiä. Esimerkkinä Huttunen ja Autio (2009) nostavat taloudellisuuden, joka voi ekonomistisen kulutuseetoksen mukaan olla tavoiteltavaa, kun taloudellisuus voi saada ekologis-eettisessä kulutuseetoksessa päinvastaisen merkityksen. Vaikka kulutuseetoksissa on kuluttamiseen ja rahankäyttöön liittyviä eroja, yhdistää kaikkia eetoksia ihanne yksilökeskeisestä järkevyydestä, harkitsevuudesta ja itsekurista (Huttunen ja Autio, 2009, s. 260).

2.4 Teorettinen viitekehys rahapuheen rakentumisesta ilmastoviisaan asumisen verkkokeskusteluissa

Tämä luku esittelee tutkimuksen teoreettisen viitekehysten kuviona, joka pohjautuu teoriassa esiteltyihin aiheisiin. Kuvion tarkoituksena on selventää rahapuheen diskursiivista rakentumista rahan saamien sosiaalisten merkitysten, vastuullisen kuluttamisen taustalla vaikuttavien ilmiöiden sekä suomalaisen kulutuseetosten näkökulmasta. Kuviossa 3 rahapuheen nähdään rakentuvan kolmen erilaisen tason yhteisvaikutuksen kautta. Kuvio on jaettu rahan saamiin sosiaalisiin merkityksiin, vastuullisuuden taustalla vaikuttaviin ilmiöihin sekä suomalaiseen kulutuseetokseen.

Kuvion ensimmäinen taso kattaa rahan saamat sosiaaliset merkitykset. Rahan saamalla sosiaalisilla merkityksillä viitataan siihen, miten raha voi saada tilannesidonnaisesti ja vuorovaikutukseen pohjautuen keskenään eroavia sosiaalisia merkityksiä. Kuten Zelizer (1997, s. 19) esittää, rahankäyttöön liitetyillä merkityksillä perustellaan rahan oikeanlaista ja vääränlaista käyttöä. Rahan sosiaalisesta luonteesta kertoo myös se, että ihmiset käyttävät rahaa muokataksaan, muuttaakseen ja määritelläkseen suhdettaan muihin (Zelizer, 2011, s. 89). Rahan saamat merkityserot, ja rahan rooli voimakkaana vuorovaikutuksellisenä tekijänä, sekä muokkaa että ylläpitää ihmisten suhdetta toisiinsa. Rahaan liitetyt merkityserot myös luovat sosiaalisia sääntöjä rahan käyttämiseksi

erilaisissa tilanteissa. Tästä syystä rahan saamat sosiaaliset merkitykset on haluttu laittaa ensimmäiselle tasolle, sillä ne rakentavat käsityksiä rahan käyttämisestä.

Kuvio 3. Teoreettinen viitekehys kuviona

Kuvion toisella tasolla ovat suomalaiset kulutuseetokset. Koska rahankäyttöä ohjailevat kulttuuriset ja sosiaaliset rakenteet (Zelizer, 1997, s. 18; Ilmonen, 2007, s. 166), on rahapuheen rakentumisessa olennaista tarkastella myös sitä kulttuurista kontekstia, jossa toimitaan. Suomalaisten kuluttajien rahankäyttöä ja käsityksiä ovat ohjailemassa erilaiset kulutuseetokset, jotka ovat talonpoikainen, ekonomistinen ja ekologis-eettinen kulutuseetos.

Kuvion kolmas taso sisältää aikaisemmin esitellyt vastuullisen kuluttamisen taustalla olevat ilmiöt. Kuten Kallinen ja Ruckenstein (2009, s.14) esittävät, raha voidaan liittää laajempiin kysymyksiin esimerkiksi arvosta, vallasta ja identiteetistä. Tästä syystä rahapuheen diskursiivisen rakentumisen tarkastelussa olennaista on ymmärtää vastuullisuuden ja vastuullisen kuluttamisen taustalla vaikuttavia ilmiöitä, jotka muokkaavat kuluttajien käsityksiä vastuullisuudesta. Vastuullinen kuluttaminen ja

oikeanlainen rahankäyttö liitettiin myös osaksi erilaisia laajempia teemoja, kuten politiikka, luokka, sosiaalinen identiteetti, moraalit ja etiikka sekä länsimainen kulutusfilosofia. Koska vastuullisen kuluttamisen taustalla vallitsevat ilmiöt käsittävät kuvion laajimmat ja abstrakteimmat teemat, on ne päätetty laittaa kuvion uloimmalle tasolle.

3 Metodologia

Metodologia luvussa tarkennetaan tutkimuksen metodologiaa. Ensin tarkastellaan yksityiskohtaisemmin laadullista tutkimusta, sosiaalista konstruktionismia ja diskurssianalyysia. Tämän jälkeen avataan aineiston keruuta ja aineiston analysointia. Lopuksi tarkastellaan tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä.

3.1 Laadullinen tutkimus ja sosiaalinen konstruktionismi

Tutkimuksen tutkimusmenetelmäksi on valittu laadullinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa todellisuuden tarkastelua lähestytään siten, että sen nähdään rakentuvan sosiaalisten ja kulttuuristen merkitysten kautta (Eriksson & Kovalainen, 2016, s. 5). Laadullisessa tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena on ihmisten subjektiiviset kokemukset, tunteet ja merkitykset (Puusa ja muut, 2020). Laadullisen tutkimuksen voidaankin ajatella olevan ihmisten subjektiivisten näkökulmien tarkastelua sosiaalisesti ja kulttuurisesti erilaisissa konteksteissa. Laadullisen tutkimuksen valitseminen tutkimusmenetelmäksi tässä tutkimuksessa on perusteltavaa juuri siitä syystä, että tutkimuksen tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään rahapuheen rakentumista ilmastoviisaan asumisen verkkokeskusteluissa.

Laadulliseen tutkimukseen liittyy keskeisesti erilaiset paradigmat, joiden avulla laadullista tutkimusta tehdään (Puusa ja muut, 2020). Paradigma voidaan käsittää tutkimusta ohjaavana taustafilosofiana ja myös laajemmin tarkasteltuna tutkijayhteisön yhteisesti ymmärrettyinä käsityksinä tiedon oikeellisuudesta ja totuudesta (Puusa ja muut, 2020). Tässä tutkimuksessa tutkimusta ohjaavaksi taustafilosofiaksi on valittu sosiaalisen konstruktionismin paradigma. Sosiaalisessa konstruktionismissa tiedon ymmärtäminen ja rakentuminen nähdään muodostuvan subjektiivisesti, ajan- ja kontekstin myötä (Eriksson & Kovalainen, 2016, s. 15). Todellisuuden subjektiivisessa rakentumisessa ajatellaan, että kahta täysin samanlaista todellisuutta ei ole olemassa vaan yksilöiden todellisuus rakentuu konstruktivisesti sosiaalisessa vuorovaikutuksessa

muiden kanssa (Eriksson & Kovalainen, 2016, s. 15). Sosiaalisessa konstruktionismissa itsestäänselvyiksi pyritään kyseenalaistamaan ja tarkastelemaan kriittisellä silmällä (Burr, 2005, s. 3). Burr (2005) esittää, että sosiaalinen konstruktionismi tarkastelee kriittisesti sitä mitä havaitsemme, ja miten havaintoihin sisältyy aina subjektiivisia käsityksiä asioista. Rahapuheen rakentumisessa sosiaalinen konstruktionismi toimiikin hyvänä lähtökohtana tutkimukselle, sillä tarkoituksena on ymmärtää, miten verkossa käytävät keskustelut rakentavat sosiaalisen vuorovaikutuksen ansiosta erilaisia subjektiivisia todellisuuksia rahasta.

3.2 Diskurssianalyysi

Sosiaalisessa konstruktionismissa korostuu kielen merkitys (Puusa ja muut, 2020). Puusa ja muut (2020) jatkavat, että ihmiset rakentavat kielen kautta sitä sosiaalista maailmaa, jossa he elävät. Kieli toimii siis sosiaalista todellisuutta rakentavana tekijänä (Jokinen ja muut, 1993, s. 17). Sosiaalisessa konstruktionismissa ei ole tarkoituksena keskittyä ainoastaan siihen, mitä sanotaan vaan myös siihen, miten kielellisillä valinnoilla sanotut asiat syntyvät (Eriksson & Kovalainen, 2016, s. 21). Sosiaalisen konstruktionismin kielellisen painotuksen takia, tässä tutkimuksessa tutkimusmenetelmänä toimii kieltä tarkasteleva diskurssianalyysi.

Diskurssianalyysin lähtöoletuksena on, että kielellä on sekä ajasta että paikasta riippuvaisia merkityseroja, joihin vaikuttavat normit, arvot ja rutiinit. Diskurssitutkimuksessa pyritäänkin ymmärtämään käyttötilanteisiin sidottuja merkityksiä, eikä esimerkiksi kielen rakenteeseen liittyviä näkökulmia (Pietikäinen ja Mäntynen, 2019.) Paikasta riippuvaisista merkityseroista voidaan puhua myös kontekstisidonnaisuutena (Jokinen ja muut, 1993, s. 17). Tässä tutkimuksessa kontekstisidonnaisuus näkyy esimerkiksi siten, että keskustelut sijoittuvat ajalle, jolloin istuvana hallituksena oli Sanna Marinin punavihreä hallitus. Keskusteluissa on havaittavissa paljon poliitikkoihin ja hallitukseen kohdistuvaa kritisointia. Muita kontekstisidonnaisuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi keskusteluiden

sijoittuminen ajalle ennen vuoden 2022 energiakriisiä sekä keskustelujen keskittyminen Suomessa käytävään keskusteluun ilmastoviisauden teemoista.

Diskurssitutkimuksessa merkityseroilla tarkoitetaan sitä, että samasta asiasta voidaan puhua monella eri tavalla, ja nämä erilaiset puhetavat muokkaavat käsitystä siitä minkälaista todellisuutta puheella tuotetaan. Eriksson ja Kovalainen (2016, s. 232) kuvailevat, miten erilaiset sanavalinnat, ilmaisut ja tyyli voivat kuvailla samaa asiaa hyvin erilaisin tavoin ja toisistaan eroavin seuraamuksin. Eriksson ja Kovalainen (2016) jatkavat, että esimerkiksi kuluttajista voidaan puhua joko hedonisteina tai utilitaristeina. Molemmat diskurssit synnyttävät erilaisia mielikuvia siitä, millaisina kuluttajat nähdään. Hedonistisuuteen voidaan yhdistää esimerkiksi kuluttamisen tuomat nautinnot ja ilot, kun taas utilitaristisuus korostaa kulutuksen käytännöllisyyttä ja rationaalisuutta (Eriksson & Kovalainen, 2016, s.232). Yhteiskunta on täynnä tällaisia toisistaan eroavia ja myös keskenään ristiriitaisia diskursseja, jotka muokkaavat käsityksiämme maailmasta. Puusa ja muut (2020) kiteyttävät, että diskurssit mahdollistavat tiedon erilaisia kuvaustapoja kielellisten ilmaisujen kautta.

Diskurssianalyysiin liittyy myös olennaisesti kielen seurauksia tuottavan luonteen tarkastelu. Kielenkäytöllä on seurauksia tuottava luonne, johon Jokinen ja muut (1993, s. 42) viittaavat puhumalla kielen funktionaalisuudesta. Funktionaalisuudella tarkoitetaan sitä, että puheessa käytetyt ilmaisut sekä kertovat jotain todellisuudesta että rakentavat todellisuutta (Jokinen ja muut, 1993, s. 41). Kielenkäyttö on käytäntö, joka samanaikaisesti kuvaa maailmaa sekä merkityksellistää, rakentaa ja uusintaa sosiaalista todellisuutta (Jokinen ja muut, 1993, s.18). Kielen funktionaalisuudella voidaankin ajatella olevan merkityksellinen rooli rahadiskurssien tarkastelussa, sillä rahadiskurssien sisältämät ilmaisut kertovat samalla, millaista maailmaa niiden avulla kuvataan, ja miten rahadiskurssit merkityksellistävät, rakentavat ja uusintavat sosiaalista todellisuutta.

3.3 Aineiston keruu ja analysointi

Tutkimuksen aineistona toimii Decarbon-Home-hankkeen keräämät Vauva.fi-keskustelupalstan keskustelut. Tutkimukseen valittu aineisto valikoitui 105:n Vauva.fi-keskustelupalstan ilmastoviisasta asumista käsittelevän keskustelun joukosta. Aineistoksi valitut keskustelut rajautuivat sen perusteella, miten paljon niissä oli aikaisemmin määritellyn rahapuheen näkökulmasta olennaista keskustelua. Aineistoksi valituissa keskusteluissa sivuttiin laajasti myös muita aiheita kuin rahapuhetta, joten aineisto sisältää myös paljon keskusteluja, joissa suora rahapuhe oli toissijaisena puheenaiheena. Aineiston keskustelut sijoittuvat ajalle 23.2.2018-7.2.2022. Liite 1 kokoaa yhteen kaikkien aineistona käytettyjen keskustelujen nimet, kommenttimäärät sekä aloitusajankohdat.

Aineiston analyysi voidaan jakaa neljään eri vaiheeseen; aineistoon tutustuminen, aineiston koodaaminen, aineiston kategorisointi ja teemoittelu sekä lopuksi tulkinta (Puusa ja muut 2020). Puusa ja muut (2020) jatkavat, että aineiston analysoinnissa edellä mainitut vaiheet ilmenevät samanaikaisesti eikä tarkoituksena ole noudattaa analyysin eri vaiheita kaavamaisesti. Aineiston analyysi aloitettiin aineistoon tutustumisella, jonka tarkoituksena oli tutustua siihen yleisellä tasolla. Ensimmäisessä vaiheessa kaikki Decarbon-Home-hankkeelle kerätyt Vauva.fi -keskustelut selailtiin silmämääräisesti läpi. Tässä vaiheessa tarkoituksena oli rajata sellaiset keskustelut pois, jotka eivät sisältäneet tutkimuksen tarkoituksenmukaisesti puhetta rahasta. Tämän jälkeen valitut keskustelut käytiin kommentti kerrallaan läpi ja tehtiin yleisellä tasolla havaintoja tekstistä. Tässä vaiheessa aineiston läpikäymisen tarkoituksena oli saada yleinen käsitys siitä, minkälaisia teemoja keskusteluissa nousee yleisesti esille ja onko kommenttien välillä nähtävissä yhtäläisyyksiä keskenään. Ensimmäisen analyysikerroksen tarkoituksena oli saada kokonaisvaltainen kuva, mistä aineistossa puhutaan sekä saada yleiskuva aineistossa ilmenevistä teemoista.

Ensimmäisen analyysikerroksen jälkeen siirryttiin toiseen analyysikerrokseen, jossa tarkoituksena oli koodata aineisto. Puusan ja muiden (2020) mukaan aineistoa

koodaamalla yhtenäisiä merkityksiä sisältävät ilmaisut ja lauseet voidaan merkitä erilaisin koodein. Koodauksen tarkoituksena oli helpottaa analyysin seuraavaa vaihetta eli teemoittelua. Aikaisemmin koodattu aineisto teemoiteltiin kommenttien samankaltaisuuksien, erilaisuuksien ja säännönmukaisuuksien pohjalta yhtenäisiin teemoihin. Puusan ja muiden (2020) mukaan teemoitteluvaiheessa teemat voivat syntyä ennakkoon määriteltujen teemojen mukaisesti tai aineistosta voi syntyä täysin uusia teemoja. Tässä tutkimuksessa teemojen rakentumista ohjaili osittain teoriasta esiin nousseet vastuullisen kuluttamisen ja suomalaisten kulutuseetosten merkitys rahapuheen rakentumisessa. Toisaalta aineistosta havaittiin myös uusia teemoja, joita ei tutkimuksen teoriassa ollut tunnistettu. Teemoitteluvaiheessa aineistosta selkeimmin esille nousseet teemat liittyivät rahankäytön järkevyyteen, taloudelliseen eriarvoisuuteen, vastuunjakautumiseen, poliitikoiden kritisoimiseen, oikeudenmukaisuuteen sekä yksilön ja yhteiskunnan roolien merkitykseen vastuullisuuden toteutumisessa.

Aineistosta eroteltujen teemojen tunnistamisen jälkeen teemoja alettiin yhdistelemään niiden samankaltaisuuksien perusteella. Teemojen yhdistelemistä ja diskurssien syntymistä ohjasi erityisesti Jokisen ja muiden (1993) esittämä diskurssin määritelmä. Tämän määritelmän mukaan diskurssi on sosiaalisissa käytännöissä rakentuva suhteellisen yhtenäinen ja säännönmukainen merkityssysteemi, jonka avulla rakennetaan sosiaalista todellisuutta (Jokinen ja muut, 1993, s. 27). Tässä tutkimuksessa diskursseja muodostettiin sen perusteella, miten yhtenäiset ja säännönmukaiset diskurssien rahan liittyvät merkityssysteemit olivat, ja miten ne konkretisoituivat kielellisesti verkkokeskusteluissa. Teemojen yhdistelyn lopputuloksena syntyivät kolme tutkimuksessa tunnistettua rahadiskurssia.

3.4 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Osana laadullisen tutkimuksen tekoa on tutkimuksen luotettavuuden arviointi, jota tehdään osana tutkimusprosessia (Eriksson & Kovalainen, 2016, s. 304). Puusan ja

muiden (2020) mukaan laadullisessa tutkimuksessa luotettavuuden mittareina eivät toimi määrälliset mittarit, vaan luotettavuuden arviointiin vaikuttaa tutkimuksen viitekehys ja tutkimuksen tekoon valitut laadulliset menetelmät. Eriksson ja Kovalainen (2016) jatkavat, että osana luotettavuuden arviointikriteerejä valittaessa on tärkeää myös ymmärtää laadullisen tutkimuksen tutkimusmenetelmien tieteellisten lähtökohtien erot. Konstruktivismiin perustuvassa tutkimuksessa luotettavuutta voidaan arvioida neljän eri luotettavuuskriteerin kautta. Nämä ovat luotettavuus, siirrettävyys, uskottavuus ja yhdenmukaisuus (Eriksson & Kovalainen, 2016, s. 308).

Tutkimuksen *luotettavuudella* viitataan siihen, että tutkimuksen tekijä varmistaa lukijalle tutkimusprosessin olleen looginen, jäljitettävissä ja dokumentoitu (Eriksson & Kovalainen, 2016, s. 308). Tässä tutkimuksessa luotettavuuteen pyrittiin avaamalla tutkimuksen teoriaa, syventymällä tutkimuksen tutkimusmenetelmään sekä analyysiin ja lopulta yhdistämällä tehty analyysi osaksi tutkimuksessa käytettyä teoriaa. Tutkimuksen teorian ja analyysin yhteneväisyyksistä huolimatta aineistosta nousi esille myös sellaisia aiheita, joiden suhteen käytetty teoria oli puutteellinen.

Tutkimuksen *siirrettävyydellä* tarkoitetaan tutkijan kykyä yhdistää tutkimuksensa tuloksia ja aiemmin samasta aiheesta tehtyjä tutkimustuloksia keskenään. Siirrettävyyden tarkoituksena on pyrkiä löytämään yhteneväisyyksiä samankaltaisten tutkimusten kanssa. (Eriksson & Kovalainen, 2016, s. 308). Tässä tutkimuksessa siirrettävyyttä pyrittiin vahvistamaan peilaamalla tutkimuksen tuloksia erityisesti verkkokeskusteluiden vastuullisuuskäsityksiä tarkastelleisiin tutkimuksiin.

Kolmas luotettavuuden arviointikriteeri on *uskottavuus*. Uskottavuudella viitataan siihen, miten uskottavia tutkimuksessa tehdyt havainnot ovat, ja pystyykö myös toinen tutkija päättämään samankaltaisiin havaintoihin (Eriksson & Kovalainen, 2016, s. 308). Tutkimuksen uskottavuutta on pyritty lisäämään siten, että aineistosta on nostettu mahdollisimman monipuolisesti erilaisia aineistoesimerkkejä. Aineistoesimerkkejä on

pyritytty myös mahdollisimman monipuolisesti avaamaan, ja tekemään selkeitä yhteyksiä diskursseihin, joita ne edustavat.

Viimeisenä luotettavuuden arviointikriteerinä on tutkimuksen *yhdenmukaisuus*. Yhdenmukaisuudella tarkoitetaan sitä, että aineistosta tehdyt havainnot ovat perusteltuja ja johdonmukaisia. Yhdenmukaisuuden avulla tutkija pyrkii yhdistämään havaintojaan niistä tehtyihin tulkintoihin. (Eriksson & Kovalainen, 2016, s. 308). Tutkimuksen yhdenmukaisuutta pyrittiin vahvistamaan siten, että jokaisen diskurssin sisältämiä sävyjä ja teemoja pyrittiin analysoimaan yksityiskohtaisesti aineistoesimerkkien tukemana.

Puusa ja muut (2020) ottavat luotettavuuden arviointiin mukaan myös eettisyyden. Tutkimuksessa eettisyydellä viitataan siihen, että koko tutkimusprosessin aikana on noudatettu eettisiä periaatteita (Puusa ja muut, 2020). Eettisiä ohjenuoria seuraavan tutkimuksen tarkoituksena on pyrkiä tuottamaan hyvää tutkimukseen osallistuneille ihmisille, ja tutkimuksesta ei saa aiheutua tutkimuskohteille haittaa (Puusa ja muut, 2020). Tässä tutkimuksessa tutkimusetiikka näkyy tutkimuskohteiden näkökulmasta siten, että aineistona käytetyt kommentit on kerätty verkkokeskustelualustalta, jossa henkilöiden tekemät kommentit ovat anonyymejä. Anonymiteetin ansiosta henkilöt eivät siis ole tunnistettavissa. Osana eettistä tutkimusprosessia on myös korrekti lähteiden käyttö, joka myös tässä tutkimuksessa huomioitiin koko prosessin ajan.

Osana tutkimuksen avoimen tutkimusprosessin tarkastelua käsitellään myös tekoälypohjaisen työkalun käyttöä. Tätä tutkimusta tehdessä hyödynnettiin tekoälypohjaista työkalua (ChatGPT 4o) tieteellisten artikkelin yksittäisten osioiden kääntämisessä sekä tutkimuksen rakenteen ideoinnissa. Tekoälyn käyttö mahdollisti haastavien ilmaisujen kääntämisen kautta artikkelien sisältöjen kokonaisvaltaisemman ymmärtämisen. Tutkimuksessa ei ole käytetty tekoälyn tuottamaa tekstiä, vaan tekoälyn käyttö on avustanut ajatusprosessissa. Vaikka tekoäly auttoi tekstien kääntämisessä ja rakenteen ideoinnissa vastuu tekstin sisällöstä ja oikeellisuudesta on

minulla itselläni. Tekoälyn käytössä noudatettiin Vaasan yliopiston laatimia ohjeistuksia tekoälyn käytöstä.

4 Rahapuheen diskurssit ilmastoviisaan asumisen keskusteluissa

Tässä luvussa esitellään aineistosta tunnistetut rahadiskurssit. Alalukujen tarkoituksena on syventyä aineistosta tunnistettuihin kolmeen rahadiskurssiin ja avataan jokaista diskurssia aineistoesimerkkien avulla. Aineistoesimerkit on esitelty sellaisina kuin ne on verkkokeskusteluissa kirjoitettu. Aineistoesimerkkien loppuun on merkitty, mistä keskusteluista esimerkki on otettu.

4.1 Ilmastoviisaan asumisen keskusteluiden rahadiskurssit

Aineistosta tunnistettiin kolme erilaista rahadiskurssia; rationaalisuuden diskurssi, eriarvoisuuden diskurssi ja oikeudenmukaisuuden diskurssi. Rationaalisuuden diskurssissa puheessa rahankäyttöön suhtaudutaan järkiperaisesti, analyyttisesti sekä ohjeistavasti. Eriarvoisuuden diskurssi on sävyiltään emotionaalisempi, ja rahankäyttöön yhdistyykin paljon katkeruutta, epätoivoa ja turhautuneisuutta. Viimeisenä tunnistettuna diskurssina on oikeudenmukaisuuden diskurssi, jossa korostuvat rahankäytön kritisointi, epäileväisyys ja syyllistävä sävy. Diskurssien nimet ja niiden sisältämän puheen sävyt ovat listattuna taulukkoon 1.

Rationaalisuuden diskurssi	Eriarvoisuuden diskurssi	Oikeudenmukaisuuden diskurssi
Sävy:	Sävy:	Sävy:
<ul style="list-style-type: none"> ○ Järkiperäinen ○ Analyyttinen ○ Ohjeistava 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Katkera ○ Epätoivoinen ○ Turhautunut 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kriittinen ○ Epäileväinen ○ Syyttävä

Taulukko 1. Diskurssien nimet ja sävyt

4.1.1 Rationaalisuuden diskurssi

Ensimmäinen aineistosta tunnistettu rahadiskurssi on rationaalisuuden diskurssi. Rationaalisuuden diskurssissa korostuu näkemykset rahankäytön järkevyydestä, kulutuksen kohtuullisuudesta, taloudellisesta suunnitelmallisuudesta ja rahan säästämisestä. Diskurssi on sävyltään *järkiperäinen, analyyttinen ja ohjeistava*. Rahankäytön järkevyyttä korostavassa diskurssissa nostetaan esille, miten rahankäyttöä ohjailee rationaalinen tapa lähestyä rahankäyttöä ja kulutusta. Diskurssissa on paljon yhteneväisyyksiä suomalaisen talonpoikaiseetoksen ja ekonomistisen kulutuseetoksen kanssa, joissa korostuvat säästäväisyys, taloudellisten hyötyjen maksimointi, järkevyyt, suunnitelmallisuus sekä kulutuksen kannattavuus (Autio ja muut, 2010, s. 111–112; Huttunen & Lammi, 2009, s.97–98). Ekonomistisen kulutuseetoksen lisäksi rationaalisuuden diskurssissa on havaittavissa myös Huttusen ja Aution (2009, s. 259) kuvaileman ekologis-eettisen eetoksen piirteitä diskurssin sisältäessä näkemyksiä uusien tuotteiden ostamisen välttämisestä, tuotteiden kierrättämisestä ja tuotteiden laadukkuuteen pyrkimisestä. Rationaalisuuden diskurssissa korostuu myös rahan näkeminen yleisenä arvon symbolina, jonka Ilmonen (2007, s. 142) kertoo olevan enenevässä määrin rahan arvoa määrittelevä näkemys.

Rationaalisuuden diskurssissa korostuu säästäväisyys ja rahankäytön suunnitelmallisuus. Raha itsessään näyttäytyy keskustelijoille asiana, jonka säästämistä pidetään arvossa eikä rahan tuhlaamista pidetä ihailtavana. Rahan säästäminen nähtiin eräänlaisena tavoiteltavana hyveenä. Seuraavassa aineistoesimerkissä korostuu sekä *säästäväisyys* että *rahankäytön maltillisuus*. Säästäväisyyden tavoittelu korostuu siten, että kommentoija välttelee turhan ostamista kaaoksen vähentämiseksi ja säästämisestä syntyvän nautinnon vuoksi. Kommentoija myös korostaa olevansa säästäväinen ihminen, joka pitää säästämisestä. Säästäminen on itsessään kommentoijalle tavoiteltavaa ja arvokasta. Aineistoesimerkissä korostuu myös se, että säästäväinen ja maltillinen tapa elää itsessään on jo ilmastoteko eikä liity kommentoijan mielestä suoraan pyrkimykseen toimia vastuullisesti. Kommentoija kertoo tekevänsä monia asioita ilman

ilmastokysymyksiä. Vastuullisuus toteutuu siis epäsuorasti säästäväisyyttä tavoittelemalla ja tuhlailevaa elämäntapaa välttelemällä.

Taidan tehdä jo aika monia asioita ihan ilman ilmastokysymyksiäkin. Liikun pyörällä, koska autoilu on kallista ja ”laiskaa”. Pidän arkiliikunnasta ja liikkumisesta muutenkin. Asun kerrostalossa mahdollisimman pienillä neliöillä, vältän turhan tavaran ostamista, koska en voi sietää kaaosta ja saan nautintoa rahan säästämisestä. Ostan käytettyjä vaatteita ja huonekaluja, koska olen säästäväinen ja tykkään säästämisestä. Käytän vaatteeni ihan puhki, käytän samoja vaatteita mitä pidin 17 vuotta sitten. Syön kasvisruokaa, koska en pidä tuotantoeläinten julmasta kohtelusta, käytän kautamaitoa koska refluksi ei tykkää maitotuotteista. Olen kyllä matkustellut ennen koronaa ja minulla on lemmikki, mutta en tiedä otanko uutta, kun tuosta aika jättää. Yritämme kohtapuoliin lasta kumppanini kanssa. (Keskustelu 8).

Kulutuksen kohtuullisuutta ja tätä kautta tulevaa rahan säästämistä korostaa myös seuraava aineistoesimerkki. Aineistoesimerkissä kommentoijan mielestä ei ole tarpeellista kuluttaa yli omien tarpeiden ja kommentoija ostaakin mielestään vain tarpeeseen. Kommentoijan mielestä on myös taloudellisesti järkevää käyttää materiaalit uudestaan. Kommentoija ei myöskään koe tarpeelliseksi tehdä mitään ilmastonmuutoksen torjumiseksi, sillä elää jo tällä hetkellä vähän kuluttavalla tavalla pyrkimällä kuluttamaan ainoastaan tarpeeseen.

Omat teot on nolla. En tee mitään ilmastonmuutoksen torjumiseksi. Kulutan mahdollisimman vähän sillä inhoan shoppailua ja ostan vain tarpeeseen ja käyttöön. Kierrätän, koska on taloudellisesti järkevää käyttää materiaalit uudestaan. Saastunut ja roskainen ympäristö on ruma. (Keskustelu 19).

Rationaalisuuden diskurssissa rahan säästämistä tavoiteltiin omia kulutustottumuksia muuttamalla sekä panostamalla ostettavien asioiden kestävyteen. Seuraava aineistoesimerkki tuo näitä näkökulmia esille. Kommentoijan mielestä kestävä ostamalla säästyy rahaa sekä turhuuksien ostaminen vähenee. Kommentoija suhtautuu selkeästi harkitsevaisesti rahankäyttöön, sillä hän pyrkii välttämään alennusjuttuihin sortumista. Tämän ansiosta kommentoija pystyykin säästämään rahaa, sillä turhat hankinnat jäävät tekemättä. Tällaisella puhetavalla luodaan myös ohjeita liittyen siihen, miten ja mihin rahaa kannattaisi käyttää. Kommentissa tuodaan esille myös sitä, miten

kulutustottumusten muutokset ovat helppoja tapoja tehdä kestävämpiä ja rahaa säästäviä valintoja.

Toinen helppo muutos on, että jos tarvitsen jotain, katson aina ensin löydänkö sen kontista tai joltain muulta kirpparilta. Jos ei löydy, ostan uutena. Pysin ostamaan aina kestäväntä. Alennusjuttuihin en hatkahda enää lainkaan. Tällä säästää aika kivasti rahaa, koska turhat hankinnat jää tekemättä. (Keskustelu 19).

Rationaalisuuden diskurssissa toistuu myös taloudellisen hyödyn maksimoinnin tavoittelu ja kustannusten minimointi. Taloudellisten hyötyjen maksimointi nähdään niin tavoiteltavana asiana, että se oikeuttaa tekemään vähemmän vastuullisia kulutusvalintoja. Seuraavissa aineistoesimerkeissä korostuukin edullisuuden tavoittelu vastuullisuudesta tinkien. Ensimmäisessä aineistoesimerkissä tuodaan esille, että vaikka öljy on lämmitysmuotona epäekologisempi vaihtoehto, pysytään siinä sen edullisuuden takia. Kommentoija tiedostaa öljylämmityksen päästöihin liittyvät ongelmat, mutta valitsee mieluummin öljyn lämmitysmuodoksi sen edullisuuden ja tehokuuden vuoksi. Kommentoija näkee, että rahankäytön suhteen on järkevämpää pysyä öljylämmityksessä, kuin vaihtaa muihin vaihtoehtoihin.

Öljylämmitys on itse asiassa mainettaan parempi hinnaltaan. Suurimmat ongelman siinä liittyy päästöjen määrään. Itse lämpöenergia tulee edulliseksi ja laitteet on tehokkaita. Varmasti tulevaisuudessa sitä tullaan verottamaan rankemmin, mutta tällä hetkellä on vaikea päihittää öljylämmitystä hinnalla. Etenkin jos kyseessä on olemassaoleva laitteisto joka on jo maksettu aikojen jälkeen. Lämmitys maksaa vai polttoaineen verran. (Keskustelu 17).

Seuraavissa aineistoesimerkissä korostuu edullisen aineistoesimerkin tavoin, miten öljyn edullisuus on ylivoimainen lämmitystapa eikä muihin lämmitysmuotoihin investoimista ole järkevää tehdä niiden kalliin hinnan takia. Molemmissa aineistoesimerkeissä kommentoijat vertailevat öljylämmitystä muihin lämmitysmuotoihin, mutta vertailun jälkeen öljylämmitys voittaa sen edullisen hinnan ansiosta.

Sama juttu täällä. Öljy on toistaiseksi ollut sähköä edullisempi tapa lämmittää. En tosin tietenkään sähköön vaihtaisi, mutta noin vertailun vuoksi". (Keskustelu 5).

”Sinänsähän kaukolämpö on ihan hyvä lämmitysmenetelmä, mutta nykyisin vaan niin kallis, että öljylämmityskin tulee paljon halvemmaksi. Suomessa tehdään kaikki asiat typerästi. (Keskustelu 17).

Rationaalisuuden diskurssissa korostuu myös erilaisten ohjeiden antaminen rahankäyttöön liittyen. Ohjeita annetaan erityisesti liittyen siihen, miten omaa taloutta pitäisi suunnitella sekä, miten ja mihin rahaa kannattaisi käyttää. Rahankäyttöön liittyvien ohjeistuksien tekeminen luo kuvaa siitä, että olisi oikeanlaisia tapoja käyttää rahaa. Seuraavat aineistoesimerkit tuovat esille edellä mainittuja rahankäytön näkökulmia. Aineistoesimerkeissä puhutaan ohjeistavaan sävyyn siitä, miten on kannattavaa tehdä taloudellisia investointeja ajoissa rahaa säästääkseen. Molemmissa aineistoesimerkeissä tuodaan esille sitä, miten viime hetken päätökset voivat johtaa suurempiin kustannuksiin ja tästä syystä on taloudellisesti järkevämpää tehdä kalliitakin investointeja ajoissa.

Tärkein säästövinkki omakotitalossa on, että ÄLÄ JÄTÄ KORJAUSTA JA HUOLTOA TEKEMÄTTÄ vaikka ne vaatii rahaa. Vauriot kasvavat nopeasti, parin vuoden päästä korjattavaa on vielä enemmän ja se on paljon kalliimpaa. On siis säästöä korjata ajallaan. (Keskustelu 27).

Rempat tosiaan heti, kun tarve ilmenee. Muuten tulee todella kalliiksi. Ammattikoululaisille voi tarjota hommia, joista tekevät lopputyönsä. (Keskustelu 27).

Rationaalisuuden diskurssissa on vertaileva sävy, jonka seuraava aineistoesimerkki kiteyttää. Kommentti on ollut osana verkkokeskustelua, jossa on keskusteltu hiilineutraaliuden kalliista hinnasta. Kommentoija puhuu siitä, miten kallistuvien hintojen aika pakottaa harkitsevampaan ja vaihtoehtoja vertailevaan kulutukseen. Aineistoesimerkki korostaa yksilön roolia aktiivisena tiedon etsijänä ja vaihtoehtojen vertaajana taloudellisesti järkeviin ratkaisuihin pyrkiessä. Kommentoija ohjeistaa kehottavaan sävyyn vertailemaan kahvikupillisen hintaa polttoainelitroihin ja kilowatteihin. Kehottamalla vertailuun kommentoija saa kommentin kuulostamaan siltä, että polttoaineeseen ja kilowatteihin kohdistettu rahankäyttö olisi kannattavampaa kuin yksittäisen kahvikupin ostaminen. Tällainen tapa puhua rahan oikeanlaisesta käytöstä luo

ohjeita rahan käyttökohteille tehden toisista vaihtoehtoista järkevämpiä ja toisista vähäpätöisempiä.

Kansalla on nyt sitten ainoana mahdollisuutena suunnata suurempi osuus tuloistaan ko. hyödykkeisiin. Tämä on luonnollisesti pois muilta toimijoilta. Kun käy kahvilassa niin kannattaa kääntää kupposen hinta polttoainelitroiksi ja kilowateiksi, tai kun käy kaupassa ja katselee tuotteiden hintoja niin muistaa että "silläkin hinnalla saa kaksi litraa bensaa" ja jättää tuote hyllyyn. Tästä tulee uusi normaali. (Keskustelu 4).

Rationaalisuuden diskurssissa rahaan ja rahankäyttöön suhtauduttiin järkiperäisesti ja taloudellisen hyödyn maksimointia korostaen. Rationaalisuuden diskurssissa oli havaittavissa paljon yhteneväisyyksiä säästäväisyyttä, suunnitelmallisuutta ja harkitsevuutta korostavan ekonomistisen kulutuseetoksen kanssa (Autio ja muut, 2010, s. 111–112). Rahankäyttöä ohjaili kulutuksen kohtuullisuus, rahankäytön kurinalaisuus, taloudellinen suunnitelmallisuus sekä yksilöiden oma vastuu tehdä järkiperäisiä ja hyödyllisiä kulutusvalintoja. Rahan säästämistä pidettiin tavoiteltavana ja arvokkaana asiana, kun taas tuhlailevaa tapaa kuluttaa pidettiin turhana ja kohtuuttomana. Rahan säästämisen tavoittelu ohjaili vahvasti erilaisten kulutusvalintojen taustalla ja tätä näkökulmaa korostettiin. Rationaalisuuden diskurssissa korostui myös näkemys siitä, että yksilöllä on vastuu tehdä taloudellisesti järkeviä kulutusvalintoja.

4.1.2 Eriarvoisuuden diskurssi

Toinen aineistosta tunnistettu rahadiskurssi on eriarvoisuuden diskurssi. Eriarvoisuuden diskurssissa korostuu rahan ja muiden resurssien epätasainen jakautuminen, taloudellinen eriarvoisuus sekä luokkaan liittyvät kannanotot. Diskurssissa on havaittavissa *turhautuneisuuden, katkeruuden ja epätoivon* sävyjä. Diskurssissa toistuvat näkemykset siitä, miten eriarvoisuus koetaan keskustelijoiden keskuudessa, sekä korostetaan esimerkiksi luokan roolia taloudellisen eriarvoisuuden näkökulmasta. Diskurssin sisällä on myös keskenään ristiriitaisia näkökulmia eriarvoisuuteen liittyen. Osa kommentaiteista korostaa eriarvoisuuden oikeutusta, kun taas toiset puhuvat eriarvoisuudesta epäoikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Osassa kommentaiteista

yksilön nähdään olevan vastuussa omasta taloudellisesta tilanteestaan, ja tällä oikeutetaan eriarvoisuuden ylläpitämistä. Diskurssissa esiintyvän luokan korostaminen osana rahan käyttöä on yhteneväinen Cooperin ja muiden (2012, s. 115) tekemien havaintojen kanssa siitä, että vastuullisesta kuluttamisesta puhuttaessa keskustelu voidaan usein liittää osaksi luokkakysymyksiä. Luokkakysymysten lisäksi eriarvoisuuden diskurssissa oli havaittavissa yhteneväisyyksiä myös Zelizerin (1997, s. 26–29) kuvailemasta rahasta epätasa-arvon ylläpitäjänä.

Eriarvoisuuden diskurssissa korostui yhteiskuntaluokan merkitys vastuullisia valintoja tehtäessä. Diskurssissa korostuu ajatus siitä, että tulotasoltaan ylempään yhteiskuntaluokkaan kuuluvilla varakkaammilla henkilöillä on suurempi vastuu tehdä vastuullisia valintoja, koska heillä on myös parempi mahdollisuus kuluttaa enemmän. Vähävaraisemmilla ei taas ole samanlaista vastuuta vastuullisista valinnoista tekemisessä, koska heillä ei ole samanlaisia mahdollisuuksia kuluttaa. Seuraavissa aineistoesimerkeissä tuodaan juuri tätä yhteiskuntaluokkien välistä vastakkainasettelua esille. Ensimmäinen kommentti on vertaileva ja korostaa tarkoituksellisesti vastakkainasettelua vähävaraisten ja varakkaampien henkilöiden välillä. Kommentoija korostaa, miten vähävaraisena ihmisenä on tehnyt ilmastotekoja jo pitkän ajan, ja kokee nyt vastuun ilmastotekojen tekemisestä olevan varakkaammilla ihmisillä. Kommentoija haluaa tuoda esille siitä, että varakkaiden elämäntyyli on kuluttavampi, jolloin myös vastuu ilmastotekojen tekemisestä siirtyy heille. Jälkimmäisessä kommentissa tuodaan esille myös ajatusta siitä, että pienituloisen yksittäisillä teoilla ei ole merkitystä ilmastonmuutoksen suhteen varakkaampien henkilöiden eläessä ”ökyelämäntasoa” ja kuluttavan yhtä paljon kuin useampi valtio yhteensä.

Köyhänä olen säästänyt ilmastoja jo aikoja, nyt on rikkaiden aika luopua kuluttavasta elämäntavasta. (Keskustelu 8)

Katso millainen ökyelämäntaso on rikkaimmalla 5-10%. Heidän hiilijalanjälkensä vastaa varmaan jo useamman valtion ellei maanosan kulutusta. On hurskastelua väittää, että maailma pelastuu sillä, jos pienituloinen jättää yhden lentomatkan tekemättä. Samalla miljardööri lentää matkat yksityiskoneella ja

helikopterilla, purjehtii jahdilla ja ajelee surutta jollakin 30 urheiluautostaan. (Keskustelu 8)

Myös seuraava aineistoesimerkki tuo esille yhteiskuntaluokkaan liittyviä näkökulmia. Kommentoijan puhuu siitä, miten sähköautojen ostamista tuetaan ainoastaan silloin, kuin varakkailla henkilöillä on niihin varaa. Kommentoijan mielestä sähköautojen ostamista ei tueta tasapuolisesti vaan tukeminen tapahtuu varakkaampia suosimalla. Kommentin sävy on katkera ja turhautunut. Kommentoija tuo esille sitä, että heti kun useammalla olisi mahdollisuus ostaa sähköauto, sähköä aletaan verottamaan enemmän.

Kai ymmärrät, että patteriautoja tuetaan vain niin kauan kun vain rikkailla on varaa ostaa niitä. sitten kun duunareillakin on patteriautot, sähkövero nousee 3e/kwh. (Keskustelu 17).

Eriarvoisuuden diskurssissa toistuu myös heikomman taloudellisen aseman ja ilmastotekojen toteutumisen välisen suhteen korostaminen. Seuraavat aineistoesimerkit painottavat sitä, miten heikompi taloudellinen asema jo itsessään estää ilmastolle haitallista kulutusta. Molemmissa kommentteissa tuodaan esille sitä, että rahan vähyyden takia ei ole mahdollista kuluttaa, jolloin myös ilmastolle haitalliset kulutuspäätökset jäävät tekemättä. Ilmastotekojen toteutumista ei siis suoraan tavoitella, vaan ilmastotekoihin päädytään siitä syystä, että rahan vähyyys estää kulutusta. Rahan vähyyys siis ohjaa ihmistä tekemään valintoja, jotka syystä tai toisesta ovat ilmastolle vähemmän haitallisia. Raha näyttäytyy molemmissa aineistoesimerkeissä asiana, jonka määrän kasvu johtaisi kulutukseen, joka on ympäristölle haitallista.

Menet kelan luukulle ja elät 800 eurolla kuukaudessa. Siinä se ilmastoteko. (Keskustelu 1)

Kulutus vähenee kun ihmisellä ei ole varaa kuluttaa. Elikkä ilmastotavoitteet saavutetaan. (Keskustelu 4)

Taloudellisen aseman korostaminen osana vastuullisen elämäntavan toteutumista näkyy myös seuraavassa aineistoesimerkissä. Seuraavan aineistoesimerkin kommentti on osana keskustelua, jossa puhuttiin ihailevaan sävyyn kuluttajasta, joka vähentää vapaaehtoisesti kuluttamista; tekee vastuullisia kulutusvalintoja, muuttaa maaseudulta

Helsinkiin ja vähentää lomamatkailua. Aineistoesimerkin kommentoija nostaa esille sen, miten tällaiset vastuullisena nähdyt elämäntyylivalinnat voivat toisille olla vapaaehtoisia ja tavoittelemisen arvoisia, mutta vähävaraisen elämässä ne ovat kaukana ihailtavasta elämäntyylistä ja ennemminkin pakon sanelemia. Kommentin sävy on sarkastinen ja hieman piikittelevä. Sarkastista sävyä korostavat erityisesti ilmaisut ”no onpa edistyksellistä joo” ja ”ihailletko sä nyt minuakin?”.

No onpa edistyksellistä joo. Mulla on tuo kaikki muuten, paitsi oma talo edelleen on maalla (velkaa siitä) ja autokin löytyy, sillä ajetaan noin kerran viikossa isompia ostoksia tekemään kauppaan ja muuten tarvittaessa. Työmatkat pyöräillen. Ja btw. en matkustele edes kotimaassa paitsi pakolliset reissut. Ihailletko sä nyt minuakin? Ihan vapaasti. Tervetuola vähävaraisen elämään. (Keskustelu 28)

Eriarvoisuuden diskurssissa toistuu epätoivoinen sävy hintojen nousun vaikutuksista vähävaraisen elämään. Hintojen nousun nähdään vaikuttavan kaikista eniten vähävaraisiin ihmisiin, joilla ei lähtökohtaisesti ole mahdollisuuksia vaikuttaa omaan tilanteeseensa. Seuraavissa aineistoesimerkeissä tuodaan esille tätä näkökulmaa. Epätoivon sävyä korostavat ilmaisut kärsimyksestä ja taloudellisesta ahdingosta, jotka vaikuttavat väistämättömiltä ajassa, jossa hintojen nousun takia jäljelle jäävä raha riittää vain välttämättömään. Kaikista aineistoesimerkeistä on havaittavissa, että kommentoijien luotto yhteiskunnan antamaan tukeen on vähäinen, sillä yhteiskunnan tukien ei koeta vaikuttavan merkittäväällä tavalla taloudellisessa ahdingossa olevien elämään.

Eniten tässä kärsii pienituloinen töissä käyvä, joka ei saa mitään sosiaalitukia polttoainekuluihinsa. Palkka hupenee autoon, joka on monella pakko olla, kun julkisilla ei pääse, eikä pyörällä jaksa. (Keskustelu 22).

Muuten hyvä mutta suurin osa Suomen pienituloisista asuu vuokra-asunnoissa ja vaikka hallitus tukisi sitä pientä osaa niin se ei helpota ahdinkoa sillä maalämpöpumppu vaatii toimiakseen sähköä jonka kulutus siis vain kasvaisi koneen myötä. (Keskustelu 22).

No onhan meitä, joko lämmin asunto tai ruoka, valitsin ruoan. Eläke on pieni ja tukea ei omakotitaloon saa, valtio on keksinyt kaikenlaisia pakollisia maksuja, jotka vievät suuren osan tuloista. (Keskustelu 20).

Eriarvoisuuden diskurssissa on havaittavissa myös ristiriitaisia näkökulmia edellisiin aineistoesimerkkeihin verrattaessa. Vähävaraisuudesta puhutaan yleisesti myös hyvin ivalliseen ja alentavaan sävyyn. Diskurssissa havaittava ivallinen tapa puhua vähävaraisuudesta rakentaa kuvaa siitä, että heikompi taloudellinen asema on oikeutettua, ja esimerkiksi sosiaaliuilla elämistä katsotaan alaspäin. Seuraavassa aineistoesimerkissä kommentoija korostaa sitä, että hinnan nousu sähkön hinnoissa ei tunnu samalta sellaiselle ihmiselle, joka on vähävarainen ja elää sosiaaliuilla. Kommentti on arvosteleva ja vähättelevä siitä syystä, että kommentoija saa sosiaaliuilla elävän elämän kuulostamaan huolettomammalta, koska laskuista ei tarvitse maksaa itse. Tällainen tapa puhua arvottaa rahaa, ja sen merkitystä rahan lähteen vuoksi.

Just silloin sähkön hinnan nousu kirpaiseekin kun on siirtänyt lämmityksen halvasta öljystä kalliilla sähköllä tuotettuun maalämpöön. Tietysti jos on niin köyhä että sossu maksaa kaikki laskut niin ei kirpaise yhtään. (Keskustelu 22).

Diskurssissa nousee esiin myös muita näkökulmia liittyen sellaisten henkilöiden elämäntyylin arvosteluun liittyen, joiden oletetaan elävän sosiaaliuilla. Aineistoesimerkin kommentoija naureskelee ivalliseen sävyyn sille, ettei kommentoijan puhuttelemalla henkilöllä ole varaa omaan asuntoon, koska elää sosiaaliuilla. Ivallista ja vähättelevää sävyä korostavat ilmaisut ”ai niin, et maksa, sossu maksaa” ja ”Ai miksi ei, ei oo pätkää”. Tällainen puhe rakentaa diskurssia siten, että rahalla ostettavat asiat, kuten oma asunto, ovat tavoiteltavia ja heikommissa taloudellisessa asemassa olevat jäävät automaattisesti tästä ulkopuolelle.

Paljonko haluat maksaa enemmän vuokraa? Ai niin, et maksa, sossu maksaa. :P Osta oma kämpppä, jossa on kaikki härpäkkeet, mistä unelmoit. Ai miksi ei, ei oo pätkää? XD. (Keskustelu 15).

Seuraavissa aineistoesimerkeissä korostetaan sitä, miten yhteiskunnan nähdään kustantavan kommentoijien mielestä sosiaaliuilla eläville helpon ja huolettoman elämän. Tällaista näkemystä korostaa erityisesti ensimmäinen aineistoesimerkki, jossa korostetaan sosiaaliuilla elämisen kattavan kaiken välttämättömyyksistä hupeihin. Kommentin ilmaisu ”luulisi ettei ole valittamista” korostaa kommentoijan kokemusta siitä, ettei vähävaraisella henkilöllä olisi syytä valittaa tilanteestaan, koska pystyy

elämään sosiaaliturvan turvassa huoletonta elämää. Myös jälkimmäisen aineistoesimerkin ilmaisu ”sossuhan sen loppujen lopuksi maksaa joka tapauksessa” tuo esiin ajatusta siitä, että vähävaraisen ihmisen ei tarvitsisi huolehtia yhtä paljon elämisen kustannuksista, koska voi tukeutua sosiaaliturviin.

Suomessa Kela maksaa köyhälle huvipuisto retkistä telkkariin ja taksi ajeluihin sekä ruoista lääkäri käynteihin ja puhelin ostoksiin. Lisäksi he saavat vielä kaiken sen vielä lähes tonnin verran toimeentulotukea. Luulisi ettei ole valittamista. (Keskustelu 22).

Sossuhan sen loppujen lopuksi maksaa joka tapauksessa. kuuluu se lämmitys sitten vuokraan vai joutuuko lämmittämään lisää sähköllä. (Keskustelu 12).

Eriarvoisuuden diskurssissa korostuivat näkökulmat rahan epätasaisesta jakautumisesta, taloudellisesta eriarvoisuudesta, luokasta ja vähävaraisuudesta. Diskurssissa korostuivat vastuunjakautumisen, luokan sekä taloudellisen että sosiaalisen eriarvoisuuden teemat. Kuten aikaisemmin tuotiin esille vastuullisuus ja kuluttaminen voidaan liittää osaksi poliittisia kantoja, luokkaa ja sosiaalista identiteettiä (Cooper ja muut, 2012, s.115) sekä kysymyksiin tasa-arvosta ja eettisyydestä (Barr, 2010, s.17–20).

Diskurssissa toistuivat myös vastakkainasettelut varakkaiden ja vähävaraisten välillä sekä tämän vastakkainasettelun sisältämä vastuunjakautuminen. Diskurssin sisällä oli nähtävissä ristiriitaisuutta eriarvoisuuden puhetaojen välillä. Omasta vähävaraisuudesta puhuvat ihmiset puhuivat turhautuneella ja jopa toivottomalla tavalla omasta tilanteestaan, kun taas vähävaraisuudesta ivallisesti puhuvat ihmiset puhuivat alentavaan ja ivalliseen sävyyn taloudellisesti heikommassa asemassa olevista. Epätoivon sävyttämät kommentit rahasta toivat esiin diskurssissa näkemyksen siitä, miten rahan puute paljasti voimattomuutta keskustelijoissa. Tämän voidaan nähdä olevan yhteneväinen Syrjälän ja muiden (2014, s. 167-168) havaintojen kanssa siitä, että raha voi saada roolin voimaannuttavana tai puutteellisuuden kokemusta ylläpitävänä tekijänä. Eriarvoisuuden diskurssissa oli havaittavissa erityisesti rahan sosiaalisen luonteen korostuminen. Eriarvoisuuden diskurssissa korostui Zelizerin (1997, s. 26–29) kuvailema rahan sosiaalinen rooli epätasa-arvon ylläpitäjänä.

4.1.3 Oikeudenmukaisuuden diskurssi

Viimeinen tunnistettu rahadiskurssi on oikeudenmukaisuuden diskurssi. Oikeudenmukaisuuden diskurssissa korostuvat näkökulmat siitä, kenellä on oikeus rahan, kenellä on oikeus päättää rahan käyttökohteista sekä kenellä on vastuu rahan oikeudenmukaisesta käytöstä. Diskurssissa korostuvat näkemykset poliitikoiden ja yhteiskunnan vastuusta rahan käytön suhteen, ja diskurssissa on havaittavissa vahvoja yhteiskunnallisia kannanottoja. Poliitikoiden arvostelussa korostuu erityisesti kommenttien julkaisuajankohdan istuvan hallituksen arvostelu. Säilyttäen diskurssi on negatiivinen, ja asioihin suhtaudutaan lähtökohtaisesti *kriittisesti* ja *syyttävästi*. Toisaalta diskurssi sisältää myös vastakkaisia sävyjä, jotka kannustavat positiiviseen muutokseen ja yhteisen hyvän tavoitteluun. Oikeudenmukaisuuden diskurssissa oli tunnistettavissa sekä Barrin (2010, s. 17–20) että Cooperin ja muiden (2012, s. 115) havaintojen kanssa yhteneväisyyksiä sen suhteen, että vastuullinen ja oikeanlainen rahankäyttö yhdistettiin osaksi poliittisia kysymyksiä. Diskurssissa korostui myös vahvasti keskustelijoiden näkemykset siitä, mikä on rahan oikeanlaista ja mikä taas vääränlaista käyttöä. Tällaiset rahan liitettyjen merkityserojen synnyttämät näkemykset rahankäytöstä vahvistavat Zelizerin (1997, s. 19) ajatusta siitä, että rahan merkityseroilla rahankäyttöä perustellaan ja oikeutetaan.

Oikeudenmukaisuuden diskurssissa toistuvat näkemykset poliitikkojen toimien arvostelusta. Poliitikkoihin kohdistuva epäluottamus ja arvosteleva sävy näkyvät ensimmäisessä aineistoesimerkissä. Kommentoija puhuu sarkastiseen sävyyn siitä, miten on itse ”oikea ilmastotaistelija” verrattaessa ministeri Maria Ohisaloon. Kommentoija vaikuttaa tarkoituksellisesti korostavan sitä, miten ajattelee Ohisalon toimivan kulutuksen suhteen huolettomammin viitatessaan matkusteluun ja öljyrahoilla ostettuun kivipalatsiin. Kommentista näkyy kommentoijan oletus siitä, että poliitikot käyttävät rahaa huolettomasta ja kyseenalaistettavalla tavalla.

Olen oikea ilmastotaistelija esim. Maria Ohisaloon verrattuna: en lentele ympäri maailmaa pyöriälemässä tai asu öljyrahoilla ostetussa kivipalatsissa. (Keskustelu 19).

Yhteiskunnallisia kannanottoja ja poliitikkoihin kohdistuvaa epäluottamusta on tunnustettavissa myös seuraavasta aineistoesimerkistä. Kommentoija kokee, että vähävaraisten avustaminen kohoavien hintojen aikana tuntuu enemmänkin teennäiseltä ”moraaliposeerukselta” kuin aidolta halulta auttaa heikommassa asemassa olevia. Kommentista on havaittavissa tyytymättömyyttä poliitikkojen toimiin ja rahan vääränlaiseen käyttöön liittyen. Tyytymättömyyttä korostaa se, että kommentoija viittaa tämänhetkisen rahankäytön olevan ainoastaan rahan edestakaista kierrättämistä.

Milläs meinaavat avustaa köyhän kohoavia sähkölaskuja? Ja vaikka avustaisivatkin niin mikä helvetin järki tuollaisessa rahan ees-taas-kierrättämisessä oikein on? Siis muu kuin moraaliposeeraus. (Keskustelu 22).

Poliitikkoihin kohdistuva epäluottamus näkyy myös verotuksen näkökulmasta. Diskurssissa toistuvat näkemykset siitä, miten verotusta ei koeta oikeudenmukaisena ja järkevänä vaan vääränlaisia tarkoituksperiä sisältävänä asiana. Seuraavat aineistoesimerkit korostavatkin juuri verotukseen liittyviä näkökulmia. Ensimmäisen aineistoesimerkin kommentoijan mielestä hallitus haluaa odottaa mahdollisimman monen siirtyvän maalämpöveroon, jolloin maalämmön käyttöä voitaisiin alkaa verottamaan. Kommentoija antaa kärjistäväällä kommentillaan ymmärtää, että hallituksen tarkoituksena olisi saada mahdollisimman suuret verotulot maalämpöveron avulla viittaamalla siihen, että hallitus odottaa mahdollisimman monen siirtyvän maalämpöön. Myös jälkimmäinen aineistoesimerkki korostaa sitä, että valtio pyrkisi ainoastaan verotulojen maksimointiin, jonka jälkeen rahat voisi huolettomasti ”panna haisemaan”.

Nyt on suosiossa maalämpö varsinkin omakotitaloissa. Vuosi sitten asetimme myös tuon maalämmön ja odotamme mielenkiinnolla, milloin naiset (hallitus) viisaudessaan keksivät tuon maalämpöveron. Ei varmaankaan ihan heti, koska he odottavat, että suurin osa kotitalouksille vaihdetaan tuo lämpö. Tarpeeksi suurin osa vaihtaa, niin PUM PUM aletaan verottaa. Yllätys yllätys!! Tuleekin maalämpövero. Kaikkia uusia lämmitysmuotoja on keksitty, kuten kaukolämpö ja hinta nousee ja nousee. Tämän päivän ykköshuuto on maalämpö ja sitä veroa jään odottelemaan mielenkiinnolla, milloin se tapahtuu?????. (Keskustelu 13).

Valtio kuitenkin saa saman ja enemmänkin verotuloja. Ei tarvitse säästää vaan voi panna haisemaan. (Keskustelu 4).

Oikeudenmukaisuuden diskurssissa tuotiin esille myös näkemyksiä resurssien epätasaiseen jakautumiseen ja epärealistisiin vastuullisuustavoitteisiin liittyen. Kuten seuraavassa aineistoesimerkissä tuodaan esille, Suomelle asetettujen päästötavoitteiden ajateltiin olevan epärealistisia toteuttaa, sillä mahdollisuudet vastuullisuuden toteutumiseen eivät olleet tasavertaiset. Kommentoija kokee, ettei maaseudulla asuvana ihmisenä pysty tekemään asetettujen tavoitteiden mukaisia asioita, koska maaseudulla on vaikeaa vähentää yksityisautoilua joukkoliikenteen vähyyden takia eikä ole varaa ostaa esimerkiksi sähköautoa. Aineistoesimerkissä korostuu myös tyytymättömyys poliitikkoja kohtaan, joka kiteytyy kommentin viimeiseen ilmaisuun ”kyllä on taas lähtenyt poliitikoilta lapasesta”.

Kun maaseudulla sattuu asumaan, niin ei voi kun ihmetellä näitä epärealistisia tavoitteita. Hyvä että edes yksi bussi kulkee päivässä kylän ohi ja pitäis pystyä vähentämään yksityisautoilua.... Joukkoliikennettä ei ainakaan täälläpäin olla missään nimessä lisäämässä, eikä ihmisillä ole varaa koskaan tulla ostamaan 50 tuhannen euron maksavaa sähkörahastuskusetusautoa. Haistakaa v#ttu. Kyllä on taas lähtenyt poliitikoilta lapasesta. (Keskustelu 26).

Poliitikkoihin kohdistuvasta epäluottamuksesta sekä rahankäytön ja verotuksen koetusta epäoikeudenmukaisuudesta huolimatta, oikeudenmukaisuuden diskurssissa on havaittavissa myös tällaiselle ajattelulle vastakkaisia näkemyksiä. Nämä puheenvuorot rakentavat diskurssia siten, että on oikeutettua korottaa hintoja ja kerätä veroja, kun pyrkimyksenä on ohjata ihmisiä vastuullisempiin tekoihin. Rahan kerääminen verotuksen kautta yhteiskunnallisen hyvän tavoittelun puolesta on oikeutettua, mikä näkyy seuraavassa aineistoesimerkissä. Kommentoija on sitä mieltä, että hintojen korotus on oikeutettua, kun syynä on ihmisten ohjaus kohti parempia ilmastoalintoja. Kommentoijan mielestä ihmiset tekevät ilmastoalintoja automaattisesti, kun energian hinnat nousevat. Kommentissa korostuu myös ajatus siitä, että kaikilla on vastuu osallistua yhteisten tavoitteiden toteutumiseen ja pyrkiä ilmastotekoihin.

Sähkön- ja kaukolämmön hinnan nousu on hyvä asia, energian hinnan nousulla ihmisiä ohjataan tekemään parempia ilmasto- ja energiataloudellisia valintoja. Ja sitä useampi niitä ilmasto- ja energiataloudellisia valintoja tekee mitä enemmän energian hinta nousee. (Keskustelu 8).

Myös seuraavassa aineistoesimerkissä kommentoija ottaa kantaa maalämmön verotusta käsittelevässä keskustelussa siihen, että on oikeutettua kerätä veroja sieltä, mistä se on mahdollista. Kommentoija ei myöskään ymmärrä, minkä takia verotusta ei toteuteta tällä tavalla. Kommentista on havaittavissa, että kommentoija kokee kaikkien olevan vastuussa yhteiskunnan ylläpitämisestä.

Millä perusteella ei pitäisi verottaa? Kyllä veroja on kerättävä sieltä mistä se on mahdollista. (Keskustelu 13).

Oikeudenmukaisuuden diskurssissa rahankäyttö kietoutuu myös osaksi poliittisia suuntauksia. Kuten seuraavan aineistoesimerkin kommentoija tuo esille, ilmastonmuutos nähdään vasemmiston ja vihreiden pyrkimyksenä rahoittaa sähköautobisneksiä ja muita kommentoijan mielestä turhia asioita. Ensimmäisen kommentin sävy on syyllistävä, ja kommentoija kokee, että ilmastonmuutoksen eteen tehtävien toimien taustalla ovat sekä vääränlaiset että poliittiset tarkoitukset. Jälkimmäisessä kommentissa tuodaan esille näkemystä siitä, että vihreiden äänestäjät elävät toisten rahoilla ja voivat sen avulla toimia humanilla tavalla. Kommentoija kokee epäoikeudenmukaisena sen, että muiden rahoilla voidaan toteuttaa humania politiikkaa.

Ilmastonmuutos on ihan vihervasemmiston kusetus homma, jonka tarkoitus on vain saada lisää rahaa heidän sähköautobisneksiinsä ja muuhun täysin sairaaseen touhuun, mitä tässä on muutama vuosi harrastettu. (Keskustelu 1).

Koska kyseessä on suuri kusetus. Toisten rahoilla on helppoa olla humani. (Keskustelu 11).

Myös muissa kommentteissa korostuu poliittisten teemojen esille tuominen rahankäytön näkökulmasta. Keskustelussa, jossa keskusteltiin hiilineutraalin elämisen kalleudesta, korostuivat erityisesti näkemykset siitä, kenellä on vastuu hiilineutraalin elämäntavoittelusta sekä tällaisen elämäntavon maksamisesta. Seuraava aineistoesimerkki toistaa rahankäytön politisoinnin näkökulmia ja tuo esille myös sitä kenen vastuulle

vastuullisemmasta elämäntavasta maksaminen jää. Kommentoija haluaa korostaa poliittista vastakkainasettelua tuoden esille näkemyksensä siitä, että kaikki vihreitä äänestävät toimivat kommentoijan kuvailemalla tavalla Kelan maksamissa yksiöissä sosiaaliturvan varassa. Kommentoija arvostelee vihreiden äänestäjien olevan ulkopuolella hiilineutraalin elämisen maksamisessa ilmaisemalla, ettei asia koske vihreiden äänestäjiä.

Vihreitä äänestää ne joita nämä asiat eivät koske. He asuvat kelan maksamassa yksiössä ja sähkölaskun maksaa sossu. (Keskustelu 4).

Oikeudenmukaisuuden diskurssissa korostuu myös vähemmän vastuullisten kulutusvalintoja tekevien vastuuttaminen. Seuraavissa aineistoesimerkeissä tuodaan tätä näkökulmaa esille. Ensimmäisessä aineistoesimerkissä kommentoijan mielestä on oikeutettua, että kivihiilellä lämmittävät joutuvat maksamaan enemmän kivihiilen ollessa saastuttavampi energianlähde. Toinen aineistoesimerkki on esiintynyt keskustelussa, jossa keskusteltiin kuvitteellisen haittaveron asettamisesta vastuuttomalle kuluttamiselle, ja kysyttiin ihmisten mielipiteitä oman päästökiintiön käyttämisestä. Toisen aineistoesimerkin kommentoija puhuu siitä, miten myisi omasta kiintiöstään kovalla hinnalla niille, jotka omilla kulutusvalinnoillaan ovat edesauttamassa ilmastonmuutosta. Kommentoija kokee siis oikeudenmukaiseksi sen, että ne ketkä kuluttavat vähemmän vastuullisella tavalla, joutuvat kulutustottumuksistaan maksamaan. Kolmannen aineistoesimerkin kommentoija kokee ristiriitaa siitä, että Suomessa on edelleen mahdollista kuluttaa ympäristölle haitallisella tavalla ilman, että sitä verotettaisiin. Kommentoija näkee oikeudenmukaisena laittaa vähemmän vastuullisella tavalla kuluttavat maksamaan toiminnastaan.

No. Jos kivihiilellä lämmittää tähän maailman aikaan niin sietääkin maksaa. Kannattaisiko siirtyä vähemmän saastuttavampaan energiaan? (Keskustelu 6).

Myisin kovalla hinnalla sitä niille jotka ovat ongelmat matkustelullaan aiheuttaneetkin. Ne turhat ihmiset joiden pitää reissata joka vuosi jonnekin Miamiin olisi niin helppo nakki. (Keskustelu 3).

Kaukolämmön hinnat nousevat taas kymmeniä prosentteja johtuen biopolttoaineiden päästöistä ja koko ajan kasvavista veroista. Samaan aikaan

Suomessa on edelleenkin aika paljon porukkaa joka polttaa puuta lämmitykseen, koska se on edullista. Tässä on aikamoinen ristiriita sen suhteen, että ne pahimmat yksityiset saastuttajat voivat edelleenkin käyttää oman fossiilisen lämmitysenergiansa ilman mitään veroja tai sanktioita. Hallitus herättää ja laittakaa kaikki savupiiput verolle! (Keskustelu 23).

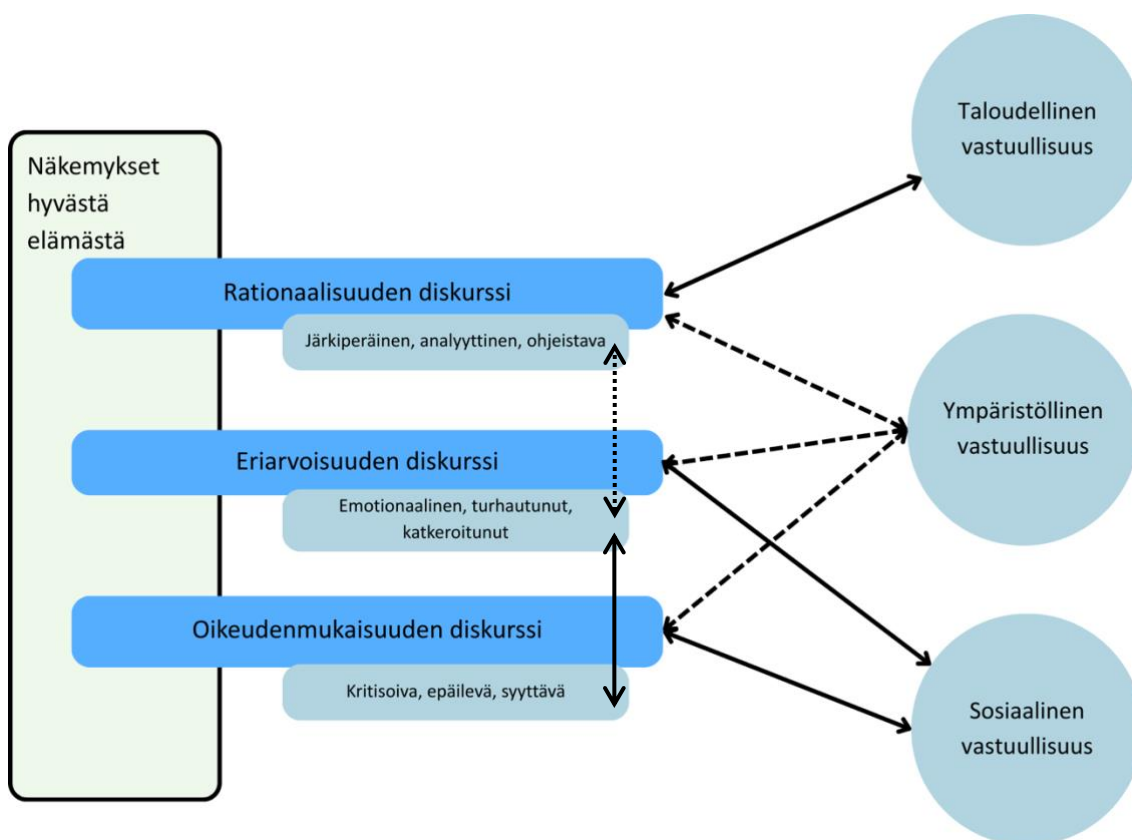
Yhteenvetona oikeudenmukaisuuden diskurssista voidaan sanoa, että diskurssissa korostuivat näkökulmat siitä kenellä on oikeus rahaan, ja mihin rahaa on perusteltua käyttää. Oikeudenmukaisuuden diskurssissa korostuivat teemat vastuunjakautumisesta, yhteiskunnallisesta ja sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta sekä moraalista. Diskurssissa näkyivät erityisesti poliittikkoihin kohdistuva epäluottamus, rahankäytön yhdistäminen tiettyyn poliittiseen ryhmään sekä rahankäyttöön liittyvä vastuunjakautuminen yhteiskunnassa. Diskurssissa yhdistyivät sekä kielteisemmät sävyt, kuten syyllistäminen ja epäileväisyys, kuin myös myönteisemmät sävyt esimerkiksi yhteisten hyvän tavoittelusta. Oikeudenmukaisuuden diskurssissa oli havaittavissa rahan oikeanlaiseen käyttöön liittyviä tunnelatautuneita kommentteja. Zelizerin (1997, s. 19) mukaan rahaan liitettävien merkityserojen takia rahan oikeanlaista ja vääränlaista käyttöä perustellaan sekä oikeutetaan.

4.2 Rahadiskurssien suhteet

Tutkimuksen kolmanneksi tavoitteeksi määriteltiin rahadiskurssien välisten suhteiden tarkastelu. Tämän alaluvun tarkoituksena on vastata tutkimuksen kolmanteen tavoitteeseen. Aineistosta tunnistettiin analyysin jälkeen kolme rahadiskurssia, jotka olivat rationaalisuuden diskurssi, eriarvoisuuden diskurssi ja oikeudenmukaisuuden diskurssi. Rahadiskursseista oli havaittavissa monia erilaisia näkemyksiä rahan oikeanlaiseen käyttöön liittyen, ja jokaisessa diskurssissa nämä näkemykset tulivat esille eri teemoja painottaen. Rahadiskursseista oli myös tunnistettavissa sekä yhteneväisiä että eriäviä näkemyksiä vastuullisuuteen liittyen.

Kuvio 4 vetää yhteen diskurssien väliset suhteet. Diskurssien yhteneväisyyksiä ja ristiriitoja sävyeroissa kuvastavat vasemmalla olevat diskurssien väliin sijoitetut

pystyviivat. Yhtenäisellä viivalla viitataan diskurssien yhteneväiseen puheen sävyyn, kun taas katkoviiva viittaa diskurssien välisiin toisistaan eroaviin sävyeroihin. Kuvion oikealla puolella on nähtävissä rahadiskurssien suhtautuminen vastuullisuuteen. Katkoviivalla viitataan siihen, että diskurssien välillä on heikko yhteys, kun taas yhtenäisellä viivalla viitataan vahvaan yhteyteen. Diskurssien taustalla vaikuttava teema hyvästä elämästä on kuvattuna kuviossa 4 vasemmassa reunassa. Seuraavaksi kuvion sisältöä esitellään yksityiskohtaisemmin.

Kuvio 4. Diskurssien suhteet

4.2.1 Näkemykset hyvästä elämästä

Ensimmäisenä diskurssien suhteiden tarkasteluun otetaan diskurseja yhdistävä tekijä; *näkemykset hyvästä elämästä*. Jokaisessa diskurssissa on havaittavissa, että ihmiset yhdistävät rahankäyttöön erilaisia merkityseroja ja ohjenuoria, joiden tarkoituksena on

rakentaa kuvaa oikeanlaisesta rahankäytöstä ja kuluttamisesta. Tällaisten kulutusta ja rahankäyttöä ohjaavien merkityserojen voidaan nähdä olevan samansuuntaista Cooperin ja muiden (2012, s. 110) havaintojen kanssa siitä, että vastuullisesta kuluttamisesta puhuttaessa ihmisillä on erilaisia käsityksiä siitä, mikä on vastuullista kuluttamista ja millainen rooli kulutuksella on hyvän elämän tavoittelussa. Hyvän elämän näkemysten rakentumisessa voidaan ottaa huomioon myös ihmisten rahaan liittämät erilaiset käsitykset, joiden syntymistä Wennerlindin (2001, s. 557) mukaan ohjailevat henkilökohtaiset tavoitteet ja ihanteet. Yhtäältä hyvän elämän tavoitteluun sisältyy ajatus kulutuksen tuomasta ilosta ja nautinnosta. Toisaalta hyvän elämän tavoitteluun sisältyy ajatus kulutuksen rajoittamisesta ja hyvää elämää tavoitellaan esimerkiksi toisesta huolehtimisen kautta (Cooper ja muut, 2012, s. 110.) Esimerkiksi kulutuksen ja rahankäytön järkipäisyyttä ja kohtuullisuutta korostavassa rationaalisuuden diskurssissa hyvän elämän voitiin nähdä kietoutuvan osaksi kulutuksen rajoittamista ja rahan säästämisestä saatavaa nautintoa.

Eriarvoisuuden diskurssissa hyvän elämän tavoittelun voitiin nähdä näyttäytyvän kahdella eri tavalla. Ensimmäisen näkemyksen mukaan rahan puutteen nähtiin hyvää elämää estävänä tekijänä, sillä arjessa tultiin niukasti toimeen, ja oma taloudellinen tilanne aiheutti turhautuneisuutta ja katkeruutta. Toinen näkökulma rakensi diskurssia siten, että hyvän elämän ajateltiin olevan kulutuksen ja varakkaan elämän kautta toteutuvaa, sillä vähävaraisuudesta puhuttiin ivalliseen ja alentavaan sävyyn.

Oikeudenmukaisuuden diskurssissa hyvän elämän tavoittelun voidaan nähdä olevan kytköksissä siihen, että rahankäyttö on vastuullista ja oikeudenmukaista. Oikeudenmukaisuuden diskurssi painottikin Cooperin ja muiden (2012, s. 110) havaintoa siitä, että hyvää elämää voidaan toteuttaa esimerkiksi toisista huolehtimisen kautta. Toisista huolehtimisen kautta toteutuva hyvän elämän tavoittelu konkretisoitui diskurssissa siten, että yhteisen hyvän tavoittelun vastuu jakautui sekä yksilöille että päätöksentekijöille, kuten poliitikoille.

4.2.2 Suhde vastuullisuuteen

Diskurssien välisessä suhteiden analysoimisessa tarkasteltiin myös diskurssien suhdetta vastuullisuuteen. Järkiperaisessä, analyyttisessä ja ohjeistavassa rationaalisuuden diskurssissa vastuullisuus toteutui välillisesti säästäväisen rahankäytön kautta. Vastuullisuutta ei siis itsessään tavoiteltu, vaan se toteutui ennemminkin rahankäytön ja kulutuksen vähyden sekä rahan säästämiseen liitettävän arvostuksen kautta. Vastuullisuus nousi osittain esille rationaalisuuden diskurssissa myös siten, että asioiden kestävyyyteen panostettiin siitä syystä, että siten säästettiin rahaa. Toisaalta rationaalisuuden diskurssissa oli havaittavissa myös näkemyksiä siitä, miten vähemmän vastuullisten kulutusvalintojen tekemistä oikeutettiin rahan säästymisen takia. Rationaalisuuden diskurssissa painottuikin tästä syystä taloudellinen vastuullisuus, jonka tavoittelun kautta myös ympäristöllinen vastuullisuus toteutui välillisesti.

Vastuullisuuden toteutumisen näkökulmasta rationaalisuuden diskurssin kanssa samansuuntainen diskurssi oli eriarvoisuuden diskurssi. Eriarvoisuuden diskurssissa korostuivat vastuullisuuden tarkasteleminen osana taloudellista asemaa. Eriarvoisuuden diskurssissa vastuullisuuden nähtiin toteutuvan välillisesti sen takia, ettei taloudellisesti heikommassa asemassa olevilla ihmisillä ollut varaa kuluttaa. Tätä näkökulmaa tuotiin esille siten, että kommentoijat korostivat vastuulliseksi nähtävien kulutusvalintojen olevan ennemminkin vähävaraisuudesta johtuva lopputulos kuin kulutusvalintoja ohjaava pyrkimys. Vastuullisuus liitettiin eriarvoisuuden diskurssissa myös osaksi luokkakysymyksiä, jolloin vastuullisuuden nähtiin osittain olevan mahdollista ainoastaan niille, joilla on varaa tehdä vastuullisempia valintoja ja miettiä omaa elämäntyyliä. Vaikka eriarvoisuuden diskurssissa ympäristöllinen vastuullisuus toteutui rationaalisuuden diskurssin tavoin välillisesti, ovat diskurssit sävyiltään erilaisia. Eriarvoisuuden diskurssi oli sävyiltään paljon emotionaalisempi suhteutettuna järkiperaiseen ja analyyttiseen rationaalisuuden diskurssiin.

Oikeudenmukaisuuden diskurssissa rahapuhe kytkeytyi osaksi yhteiskunnallisia ja poliittisia teemoja. Oikeudenmukaisuuden diskurssissa sävy on kritisoiava, epäileväinen

ja syyllistävä. Vastuullisuutta tarkasteltiin siitä näkökulmasta, kenellä on vastuu pyrkiä vastuullisuuteen, sekä minkälaisin keinoin vastuullisuuteen pyritään. Tämä näkyi esimerkiksi siinä, miten ihmiset suhtautuivat verotukseen, jolla pyrittiin vastuullisempiin toimenpiteisiin. Osa piti verotusta epäoikeudenmukaisena ja vääränlaisia tarkoitusperiä sisältävänä poliittisena tekona, kun taas toiset kokivat oikeutettuna kaikkien osallistamisen yhteiskunnallisen hyvän tavoitteluun. Oikeudenmukaisuuden diskurssi on vastuullisuuden toteutumisen näkökulmasta samansävyinen eriarvoisuuden diskurssin kanssa, jossa vastuullisuuden tarkastelu rakentui osaksi sosiaalisia kysymyksiä.

5 Johtopäätökset

Tämän luvun tarkoituksena on esitellä tutkimuksen keskeisimmät tulokset ja johtopäätökset. Keskeisimmät tulokset sisältävät tutkimuksen tarkoituksen ja tavoitteiden tarkastelun sekä yhteenvedon tutkimuksessa tunnistetuista rahadiskursseista sekä niiden välisistä suhteista. Tulosten esittelyn lisäksi johtopäätöksissä esitetään yhteiskunnalliset suositukset, tutkimuksen rajoitteet sekä jatkotutkimusehdotukset.

5.1 Keskeisimmät tulokset

Tutkimuksen tarkoituksena oli tarkastella, miten raha rakentuu osaksi ilmastoviisaan asumisen verkkokeskusteluja. Tarkoitukseen pyrittiin vastaamaan kolmen tavoitteen avulla.

Tutkimuksen ensimmäisenä tavoitteena oli rakentaa tutkimusta ohjaava teorettinen viitekehys, jonka kautta rahapuheen rakentumista osana ilmastoviisaan asumisen verkkokeskusteluja pystyttiin tarkastelemaan paremmin. Teorettisessa viitekehyksessä keskeisimmiksi osiksi nousivat vastuullisen kuluttamisen määritelmän avaaminen, ilmastoviisas asuminen, vastuullisuuskäsityksiä muokkaavien ilmiöiden tarkastelu sekä rahapuheen tarkastelu sosiaalisena ja kulttuurisena ilmiönä. Tutkimuksessa käytetty teorettinen viitekehys koottiin kuvioon 3.

Toisena tavoitteena oli tunnistaa verkkokeskusteluissa ilmenevät rahadiskurssit. Rahadiskurssien tunnistamiseen käytettiin Decarbon-Home-hankkeen keräämiä Vauva.fi -keskustelualustan keskusteluja, jotka käsittelivät ilmastoviisasta asumista. Aineistossa ilmenneet rahadiskurssit tunnistettiin diskurssianalyysia käyttäen, ja keskusteluissa keskityttiin erityisesti siihen, miten rahan kuluttamisesta, säästämisestä ja tuhlaamisesta sekä rahan erilaisista käyttökohteista ja taloudellisesta suunnittelusta puhutaan.

Keskusteluista tunnistetut rahadiskurssit olivat *rationaalisuuden diskurssi*, *eriarvoisuuden diskurssi* ja *oikeudenmukaisuuden diskurssi*. Rationaalisuuden diskurssi tarkasteli rahankäyttöä järkiperaisesti, analyyttisesti ja ohjeistavasti. Rationaalisuuden diskurssissa rahan säästämistä ja kohtuullista kulutusta pidettiin tavoiteltavana ja taloudellisen hyödyn maksimointi ohjaili vahvasti kulutuspäätöksiä. Eriarvoisuuden diskurssissa rahankäyttö rakentui osaksi rahan ja resurssien epätasaista jakautumista, taloudellista eriarvoisuutta sekä luokkakysymyksiä. Eriarvoisuuden diskurssissa korostuivat emotionaalisemmat sävyt rahasta puhuttaessa, ja rahapuhe sisälsikin turhautuneisuuden, katkeruuden sekä epätoivon sävyjä. Oikeudenmukaisuuden diskurssissa raha kietoutui osaksi oikeudenmukaista rahankäyttöä sekä osaksi vastuunjakautumista. Oikeudenmukaisuuden diskurssissa korostettiin niin yksilön kuin yhteiskunnan roolia vastuullisemman ja oikeudenmukaisemman yhteiskunnan tavoittelussa.

Kolmantena tavoitteena oli tarkastella tunnistettujen rahadiskurssien välisiä suhteita. Diskurssien suhteiden tarkastelussa huomattiin, että diskurssit rakentuivat osaksi hyvän näkemyksiä hyvästä elämästä sekä osaksi eri vastuullisuuden ulottuvuuksia, jotka toteutuivat diskursseissa eri tavoin. Suhde vastuullisuuden eri ulottuvuuksiin ilmeni diskursseissa sekä suoraan että epäsuorasti. Diskurssien suhteiden tarkastelussa tuotiin esille myös diskurssien rahapuheen sävyeroja. Diskurssien välisiä suhteita avattiin kuvion 4 avulla.

5.2 Yhteiskunnalliset suositukset

Tämän tutkimuksen avulla laajennettiin ymmärrystä siitä, miten suomalaiset kuluttajat puhuvat rahasta ilmastoviisasta asumista käsittelevissä verkkokeskusteluissa. Tutkimuksen avulla pystyttiin syventämään ymmärrystä siitä, että kulutuksessa keskeisessä roolissa olevaan rahaan liitetään erilaisia näkemyksiä, ja tällöin myös puhe rahasta rakentuu diskursiivisesti monin eri tavoin.

Tutkimuksen avulla saatiin syvempi ymmärrys siitä, että rahapuhe kytkeytyy osaksi laajempia teemoja ja paljastaa rahaan liitettäviä merkityseroja. Koska tässä tutkimuksessa rahapuhetta tarkasteltiin osana vastuullista kuluttamista, auttavat rahapuheessa tunnistetut teemat ja merkityserot myös ymmärtämään rahapuheen ja vastuullisen kuluttamisen yhteyttä paremmin. Vastuullisen kuluttamisen ollessa yksi kestävä kehityksen tavoitteista (Ulkoministeriö, 2024) on olennaista ymmärtää vastuullisen kuluttamisen taustalla vaikuttavia tekijöitä ja kehittää toimintatapoja, joiden avulla kestävä kehityksen tavoitteita voidaan paremmin saavuttaa.

Tutkimuksen ollessa osana asumisen ja rakentamisen oikeudenmukaisuuteen ja asukaskeskeisiin ratkaisuihin keskittyvää Decarbon-Home-hanketta, tutkimuksella voidaan myös lisätä ymmärrystä juuri asukaskeskeisiin ratkaisuihin. Tutkimus voi auttaa kehittämään asukaskeskeisempiä ratkaisuja, kun ymmärretään paremmin millaisen roolin raha saa ilmastoviisaasta asumisesta puhuttaessa.

5.3 Tutkimuksen rajoitteet

Tutkimuksen yhtenä keskeisimpänä rajoitteena on se, että tutkimus keskittyi ainoastaan anonyymien kommenttien tarkasteluun. Tutkimalla anonyymejä kommentteja jää analyysistä automaattisesti pois kommenttien taustalla olevat henkilöt. Analyysi ei siis pysty ottamaan huomioon esimerkiksi sitä, miten kommentoijien taustat voivat vaikuttaa rahapuheen rakentumiseen.

Tutkimuksen toisena rajoitteena on myös se, että kommentit koostuivat vain yhden verkkokeskustelualustan kommenttien analysoimisesta. Vauva.fi -keskustelualusta voi keskustelutyyliltään poiketa esimerkiksi jostakin toisesta keskustelualustasta, jolloin myös puheessa rakentuvat rahadiskurssit voivat saada toisenlaisia muotoja. Laajentamalla analyysia muihin verkkokeskustelualustoihin, olisi voitu saada vielä kattavampi kuvaus erilaisista rahadiskursseista.

5.4 Jatkotutkimusehdotukset

Koska tämä tutkimus keskittyi ainoastaan verkkokeskusteluissa kirjoitettujen anonyymien kommenttien tarkasteluun, voisi aihetta tutkia tulevaisuudessa tarkemmin esimerkiksi haastattelututkimuksen muodossa. Tutkimuksessa voitaisiin syventyä aiheeseen siten, että haastattelujen kautta pyrittäisiin entistä syvällisemmin ymmärtämään, mitä erilaisia teemoja haastateltavat liittävät rahapuheeseen. Haastattelututkimus voisi tuoda syvyyttä aiheen tutkimiseen siten, että haastatteluilla voitaisiin mahdollisesti löytää yhteyksiä tutkittavien taustojen vaikutuksesta rahadiskurssien muodostumisessa. Aihetta voitaisiin tutkia esimerkiksi seuraavien tutkimuskysymysten avulla: Millaisena rahan rooli koetaan vastuullisuuden toteutumisessa? Mitkä rahaan liittyvät tekijät edesauttavat vastuullisuuden toteutumista? Mitkä rahaan liittyvät tekijät estävät vastuullisuuden toteutumista?

Toisena jatkotutkimusehdotuksena on tutustua siihen, miten esimerkiksi median rahapuhe rakentaa kuluttajien näkemyksiä rahan roolista. Tutkimusta voisi tehdä sekä vastuullisen kulutuksen näkökulmasta että tarkastella rahapuheen rakentumista myös muiden aihealueiden näkökulmasta. Tutkimukseen voisi syventyä esimerkiksi seuraavien tutkimuskysymysten avulla: Miten rahapuhe rakentuu mediassa? Minkälainen rooli mediassa vallitsevalla rahapuheella on kuluttajien rahapuheen rakentumisessa? Tutkimuksessa olisi kiinnostavaa selvittää rakentuuko median rahapuhe samoja teemoja korostaen kuin mitä kuluttajien keskusteluissa on havaittavissa vai painottuvatko median rahadiskursseissa erilaiset teemat.

Lähteet

- Arminen, I. (2016). Teknologiset ympäristöt. Teoksessa M. Stevanovic & C. Lindholm (toim.), *Keskustelunanalyysi: Kuinka tutkia sosiaalista toimintaa ja vuorovaikutusta* (s. 178–199). Vastapaino.
- Atwood, J. D. (2012). Couples and Money: The Last Taboo. *The American journal of family therapy*, 40(1), 1-19. <https://doi.org/10.1080/01926187.2011.600674>
- Autio, M., Huttunen, K. & Puhakka, E. (2010). Keskiluokkainen ja ekonomistinen eetos kulutuskerronnassa: ansaittua ja laskelmoitua hedonismia. Teoksessa M. Lammi, L. Peura-Kapanen & P. Timonen (toim.), *Kulutuksen määrät ja tyylit talouden muutoksissa* (s. 95–115). Kuluttajatutkimuskeskus.
- Balderjahn, I., Buerke, A., Kirchgeorg, M., Peyer, M., Seegebarth, B., & Wiedmann, K. (2013). Consciousness for sustainable consumption: Scale development and new insights in the economic dimension of consumers' sustainability. *AMS review*, 3(4), 181-192. <https://doi.org/10.1007/s13162-013-0057-6>
- Barr, S. (2010). Climate forums: Virtual discourses on climate change and the sustainable lifestyle: Climate forums: virtual discourses. *Area (London 1969)*, no. <https://doi.org/10.1111/j.1475-4762.2010.00958.x>
- Berg, J. (2016). The impact of anonymity and issue controversiality on the quality of online discussion. *Journal of information technology & politics*, 13(1), 37-51. <https://doi.org/10.1080/19331681.2015.1131654>
- Berger, P. L. & Luckmann, T. (1994). *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen: Tiedonsosiologinen tutkielma*. Gaudeamus.
- Boyd, D. M. & Ellison, N. B. (2007). Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of computer-mediated communication*, 13(1), 210-230. <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x>
- Burr, V. (2005). *Social constructionism* (2. painos). Routledge.
- Cooper, G., Green, N., Burningham, K., Evans, D. & Jackson, T. (2012). Unravelling the Threads: Discourses of Sustainability and Consumption in an Online Forum. *Environmental communication*, 6(1), 101-118. <https://doi.org/10.1080/17524032.2011.642080>

- Connolly, J. & Prothero, A. (2003). Sustainable consumption: Consumption, consumers and the commodity discourse. *Consumption, markets and culture*, 6(4), 275-291.
<https://doi.org/10.1080/1025386032000168311>
- Connolly, J. & Prothero, A. (2008). Green Consumption: Life-politics, risk and contradictions. *Journal of consumer culture*, 8(1), 117-145.
<https://doi.org/10.1177/1469540507086422>
- Decarbon-Home (2024). *Hanketietoa*. Decarbonhome.fi. Noudettu 3.1.2025 osoitteesta <https://decarbonhome.fi/hanketietoa/>
- Eriksson, P. & Kovalainen, A. (2016). *Qualitative methods in business research*. (2. painos). Sage Publications.
- Euroopan komissio (2024). *Ilmastonmuutoksen seuraukset*. Noudettu 30.09.2024 osoitteesta https://climate.ec.europa.eu/climate-change/consequences-climate-change_fi
- Fisk, G. (1973). Criteria for a Theory of Responsible Consumption. *Journal of marketing*, 37(2), 24. <https://doi.org/10.2307/1250047>
- Haider, J. (2016). The Shaping of Environmental Information in Social Media: Affordances and Technologies of Self-control. *Environmental communication*, 10(4), 473–491.
<https://doi.org/10.1080/17524032.2014.993416>
- Heinonen, V. & Autio, M. (2013). The Finnish Consumer Mentality and Ethos: At the Intersection Between East and West. Teoksessa V. Heinonen & M. Peltonen (toim.), *Finnish consumption: an emerging consumer society between East and West* (s. 42-85). Finnish Literature Society.
- HSY (2017) *Ilmastoviisas asuminen – Helsingin seudun asuntoraportti 2017*. Hsy.fi. Noudettu 9.10.2024 osoitteesta https://www.hsy.fi/globalassets/ilmanlaatu-ja-ilmasto/tiedostot/ilmastoviisas-asuminen_net_100.pdf
- Hirsto, H. (2009). Rahan seikkailut – sijoitusmarkkinoiden kulttuurisia jäsenyyksiä. Teoksessa M. Ruckenstein & T. Kallinen (toim.), *Rahan kulttuuri* (s. 72–83). Suomalaisen kirjallisuuden seura.

- Hobson, K. (2002). Competing Discourses of Sustainable Consumption: Does the 'Rationalisation of Lifestyles' Make Sense? *Environmental politics*, 11(2), 95-120. <https://doi.org/10.1080/714000601>
- Huttunen, K. & Autio, M. (2009). Kulutuseetokset ja rahan merkitykset suomalaisten kuluttajien kertomana. Teoksessa M. Ruckenstein & T. Kallinen (toim.), *Rahan kulttuuri* (s.248–262). Suomalaisen kirjallisuuden seura
- Huttunen, K. & Lammi, M. (2009). Suomalainen säästäväisyys: Säästäväisyyden puhettavat suomalaisissa kuluttajaelämäkerroissa. *Historiallinen aikakauskirja*, 107(1), . <https://doi.org/10.54331/haik.139570>
- Ilmonen, K. (2007). *Johan on markkinat: Kulutuksen sosiologista tarkastelua*. Vastapaino.
- Joinson, A. N. (2001). Self-disclosure in computer-mediated communication: The role of self-awareness and visual anonymity. *European journal of social psychology*, 31(2), 177–192. <https://doi.org/10.1002/ejsp.36>
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (1993). *Diskurssianalyysin aakkoset*. Vastapaino.
- Jouzi, F., Levänen, J., Mikkilä, M. & Linnanen, L. (2024). To spend or to avoid? A critical review on the role of money in aiming for sufficiency. *Ecological economics*, 220 (2024). <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2024.108190>
- Koruk, U. & Mandrik, C. A. (2024). Effects of Money Priming on Sustainable Consumption Attitudes. *Journal of global marketing*, 37(4), 304–330. <https://doi.org/10.1080/08911762.2024.2377267>
- Laitinen, S., Kylkilahti, E. & Syrjälä, H. (2023). Pieniä neliöitä, aurinkopaneeleita ja kulutuksen vähentämistä - Ilmastotietäminen kodin käytänteissä. *Kulutustutkimus. Nyt.* 17(1–2), 34–60. <https://doi.org/10.54333/kulutustutkimus.127368>
- Lim, W. M. (2016). A blueprint for sustainability marketing: Defining its conceptual boundaries for progress. *Marketing theory*, 16(2), 232-249. <https://doi.org/10.1177/1470593115609796>
- Lim, W. M. (2017). Inside the sustainable consumption theoretical toolbox: Critical concepts for sustainability, consumption, and marketing. *Journal of Business Research*, 78, 69–80. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2017.05.001>

- Lovell, H. (2004). Framing sustainable housing as a solution to climate change. *Journal of environmental policy & planning*, 6(1), 35–55. <https://doi.org/10.1080/1523908042000259677>
- Mann, C. & Stewart, F. (2000). *Internet communication and qualitative research: A handbook for researching online*. Sage Publications.
- Mattila, R. (2023, 27. marraskuuta). Rahapuhetta. *Helsingin Sanomat*. Noudettu 4.10.2024 osoitteesta <https://www.hs.fi/hyvinvointi/art-2000009841937.html>
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. (2019). *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Vastapaino.
- Prendergast, G. P., & Tsang, A. S. (2019). Explaining socially responsible consumption. *The Journal of consumer marketing*, 36(1), 146-154. <https://doi.org/10.1108/JCM-02-2018-2568>
- Puusa, A., Juuti, P., & Aaltio, I. (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.
- Romo, L. K. (2011). Money Talks: Revealing and Concealing Financial Information in Families. *Journal of Family Communication*, 11(4), 264-281. <https://doi.org/10.1080/15267431.2010.544634>
- Schanes, K., Giljum, S. & Hertwich, E. (2016). Low carbon lifestyles: A framework to structure consumption strategies and options to reduce carbon footprints. *Journal of cleaner production*, 139, 1033-1043. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2016.08.154>
- Syrjälä, H., Leipämaa-Leskinen, H. & Laaksonen, P. (2014). Money Talks: Reproducing Deprivation and Empowerment in Poverty through Discursive Practices. *Consumer Culture Theory*, 16, 155–172. <https://doi.org/10.1108/S0885-211120140000016008>
- Ulkoministeriö. (2024). *Agenda 2030 – kestävän kehityksen tavoitteet*. Noudettu 8.10.2024 osoitteesta <https://um.fi/agenda-2030-kestavan-kehityksen-tavoitteet#Tavoite>
- Valtioneuvosto (2023). *Ohjauskeinoja kotitalouksien kulutuksen hiilijalanjäljen pienentämiseen*. Valtioneuvoston kanslia.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165085/VNTEAS_2023_47.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Wennerlind, C. (2001). Money Talks, but What Is It Saying? Semiotics of Money and Social Control. *Journal of economic issues*, 35(3), 557-574.
<https://doi.org/10.1080/00213624.2001.11506390>

Zelizer, V. A. (1997). *The social meaning of money*. Princeton U. P.

Zelizer, V. A. (2011). *Economic lives: how culture shapes the economy*. Princeton University Press.

Liitteet

Liite 1. Aineiston keskustelut taulukoituna

	Keskustelun nimi	Kommentit	Aloitettu
Keskustelu 1	Aikuismaista keskustelua ilmastonmuutoksesta (keinoja yksittäiselle ihmiselle)	63	5.7.2021
Keskustelu 2	Asunnon viilennys		7.6.2021
Keskustelu 3	Hiilijalanjälki, miten käyttäisit oman päästökiintiösi? aloitettu	50	14.10.2018
Keskustelu 4	Hiilineutraalius tuntuu maksavan aika paljon. Sähkön hinta ja polttoaineen hinta esim. Kansa saa sitä mitä on tilannut	10	6.1.2022
Keskustelu 5	Avustus öljylämmityksestä luopumiseen	15	27.03.2021
Keskustelu 6	HS pääkirjoitus: Kaukolämmön hinnankorotus oli poliitikkojen tilaama	29	8.9.2021
Keskustelu 7	Hävettääkö sinua asua liian suuressa asunnossa ?	185	25.8.2021
Keskustelu 8	Kansalaisille esitettiin ilmastohaaste: Jokaisen suomalaisen on luovuttava elämässään ainakin viidestä asiasta jotta päästäisiin 1,5 asteen ...	237	28.10.2021
Keskustelu 9	Kaupungin hiilijalanjälki maaseutua suurempi	10	9.9.2021
Keskustelu 10	Kokemuksia maalämmöstä	8	20.7.2021
Keskustelu 11	Kysymys vihreille	31	29.5.2019
Keskustelu 12	Lämmitys mulle liian kylmä - otin uunin käyttöön	4	22.1.2021
Keskustelu 13	Maalämpö nykyään suosittu	4	24.9.2021
Keskustelu 14	Meille tulee ilmalämpöpumppu	29	30.7.2021
Keskustelu 15	Miksi Heka ei voi rakentaa asuntoihin huoneistokohtaisia (jäähdyttimellä varustettuja IV-koneita?)	12	16.7.2018
Keskustelu 16	Miksi monet rivitalot on sähkölämmitteisiä?	104	18.7.2021
Keskustelu 17	MITÄ IHMETTÄ!! Kerrostalokolmion lämmittäminen Helenin kaukolämmöllä on paljon kalliimpaa kuin omakotitalon lämmittäminen. Eläköön monopoli-...	26	9.9.2021

Keskustelu 18	Omakotitalo, suorasähkölämmitys ja Caruna	22	6.10.2020
Keskustelu 19	Omat tekosi ilmastonmuutoksen torjumisessa?	70	10.8.2021
Keskustelu 20	Onko Suomessa siis ihmisiä, joilla ei ole varaa lämmittää kotiaan yli 20-asteiseksi?	41	7.2.2022
Keskustelu 21	Opitko ettet enää koskaan ota itsellesi pörssisähköä?	32	30.11.2021
Keskustelu 22	Pienituloisten ei tarvitse enää murehtia sähkön kallistumista	27	17.10.2021
Keskustelu 23	Puulla lämmittäminen, ympäristö kiittää?	11	17.10.2021
Keskustelu 24	Sammutatteko lämmityksen, kun ette ole kotona?	32	30.11.2021
Keskustelu 25	Siirrettävä ilmastointilaite - paras hankinta ikinä	38	16.7.2021
Keskustelu 26	Sitran tavoite: Kohti täysin hiilineutraalia päästötöntä Suomea!	25	16.5.2019
Keskustelu 27	Säästövinkkejä juuri omakotitaloon muuttaneelle	37	12.6.2021
Keskustelu 28	Tällaista ihmistä ihailen - hiilijalanjäljen tietoista pienentämistä uudella elämäntyyllillä	24	7.7.2019
Keskustelu 29	Vanhojen talojen omistajat, lämmitysjärjestelmän uusiminen!	64	17.8.2021
Keskustelu 30	Voisiko joku tietävämpi vastaila omakotitalon lämmitykseen liittyviin kysymyksiin :)	157	23.2.2018
Keskustelu 31	Öljystä maalämpöön, paljonko oikeasti maksaa?	34	2.3.2021